

בס"ד



פרשת תזריע-מצורע

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

פרשת תזריע

אדם כי יהיה בעור בשרו... (הרב שלמה הלוי שליט"א)

במדרש מובא על פסוק זה, זה שאמר הכתוב (איוב לח כה): "מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז קולות" אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי: בערביא קורין לשיער - שטפא, שכל שיער ושיער שבאדם, ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו.

לפי שאיוב קורא תגר ואמר: "אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם" (איוב יז ט). האם על חנם הקדוש ברוך הוא הביא את כל הייסורים האלו עלי?! אמר לו אליהו: חס ושלום, "חלילה לא-ל מרשע ושדי מעול", "אלא כי פועל אדם ישלם לו וגו'" דהיינו בכל מידה שהוא מודד, הוא מביא עליו.

רבי אבין אביו בשם רבי אבא בר כהנא אומר: אין הקדוש ברוך הוא מודד בבת אחת, שנאמר: "כי פועל אדם ישלם לו". אמר לו הקדוש ברוך הוא לאיוב: אפילו השער שעליך, מעין עשיתי לו ומידה נתתי, "לו מי פלג לשטף תעלה..." ("?! איוב לח כה").

והמדרש מביא מעשה על אשת כהן שבחכמתה הצליחה להוכיח את בעלה:

כהן אחד שהיה רואה את הנגעים. והיה זקוק לפרנסה, בקש לצאת לחוצה לארץ. קרא לאשתו אמר לה: בשביל שבני אדם רגילים לבא אצלי לראות את הנגעים, קשה עלי לצאת מעליהם. אלא בואי ואני מלמדך שתהא רואה את הנגעים. אם ראית שער של אדם שיבש המעיין שלו, תהא יודעת שלקה. לפי שכל שער ושער, ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו. יבש המעיין, יבש השער.

אמרה לו אשתו: ומה אם כל שער ושער, ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו. אתה שאתה בן אדם, כמה שערות יש, כך ובניך מתפרנסין על ידך, לא כל שכן שיזמן לך הקדוש ברוך הוא פרנסה.

לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ...

שבת שלום

"אשה כי תזריע וילדה זכר" (אפריון שלמה עלון 115)

שבת. זכר או נקבה? מחד גיסא כתוב: "שמור את יום השבת לקדשו", מה שמעיד עליו שהוא זכר, אך מאידך גיסא, אנו אומרים שבת המלכה, וכן "בואי כלה..." ושוב כתוב: "רצה והחליצנו ביום השבת הגדול והקדוש הזה" אז עכשיו אני כבר לגמרי מבולבל, זכר או נקבה? או אולי שניהם? שבת זה אנדרוגינוס?

אלא יש יסוד גדול אותו מלמד אותנו הבן איש חי: כתוב בגמ' בפסחים: "אליכם אישים אקרא", שואלת הגמרא מה זה "אישים"? אנשים או נשים? עונה הגמ': "אלו

תלמידי חכמים, שנראים כנשים, אך עושים חיל כאנשים. "שואל הבן איש חי: ראית פעם אישה עם זקן ? איך בדיוק תלמידי חכמים דומים לנשים !? אלא אומר הבן איש חי המושג של זכר ונקבה כלל לא קשור אם זה בן או בת, מי שמשפיע הוא זכר ומי שמושפע הוא נקבה. לכן תלמידי חכמים נראים כנשים, למה ? כי הם נראים כמושפעים – הם לא עובדים, צריך לתת להם תקציבים, מלגות ולתמוך בהם. אך מה האמת? ? שהם עושים חיל כאנשים" – הם המשפיעים על מי שתומך בהם.

היום כל אחד יודע, אם אתה רוצה שהעסק שלך יצליח – אתה חייב לתמוך בתלמיד חכם, בלי זה, זה פשוט לא יעבוד ! הם אלו שנותנים חמצן להצלחת התומכים בתורה, ולכן הם המשפיעים, הם באמת האנשים, הזכרים. ומה עם שבת? שאלנו אם היא זכר או נקבה, ואם כן עלינו להתבונן אם היא משפיעה או מושפעת ? לכאורה נראה שהיא מושפעת, שהרי אין עובדים בשבת, ומאיפה מגיע כל האוכל הזה לשבת? מימות החול ! אבל האמת היא שהיא משפיעה, כי היא הגורמת להצלחת כל ימות החול. ואת כל זה כבר גילה לנו הפייטן ר' שלמה אלקבץ: "כי היא מקור הברכה", השבת נראית כנקבה לכן כתוב "היא", אבל מה האמת? האמת היא ששבת משפיעה ולא מושפעת כי היא "מקור" הברכה.

האם אנחנו משפיעים או מושפעים? ודאי שמושפעים, הקב"ה משפיע עלינו, ואנחנו נמשלנו בשיר השירים לנקבה. אומרת הגמ' בב"ק: אין זריעה אלא צדקה, שנאמר "זרעו לכם לצדקה, וקצרו לפי חסד". אומרת התורה: "אשה כי תזריע וילדה זכר", תדע לך אנחנו מושפעים, אנחנו בבחינת "אשה". אבל האם יכולים אנו להפוך למשפיעים? ודאי! אם אדם נותן צדקה הוא משפיע! הוא זורע! אשה כי תזריע" – תיתן צדקה, "וילדה זכר" – אתה משפיע! !

טיפול שורש (גדי שכטמן)

"אני צריך עקירה", הודיע המטופל לרופא השיניים. "אין בעיה, שב". "רגע, איך אתה מתכוון להרדים?", תהה הלה למראה הצבת שביד הרופא. "לא ניתן להרדים בכזה מצב", ענה הד"ר. "אם אין הרדמה אני לא פותח את הפה!", סירב הפציינט.

הרופא הסתודד עם האסיסטנטית, וזו תקעה סיכה ארוכה ברגלו של הפציינט, מרוב כאב הוא צרח והרופא דחף את ידו פנימה ועקר במהירות את השן ללא הרדמה. לאחר העקירה שאל הרופא "נו, איך היה?".

"כואב, אבל מעולם לא ידעתי ששורשי השן מגיעים עד הרגל"...

במשפט המפורסם שנערך ברוסיה בשנת תער"ב, העלילו אנטישמים על מנדל בייליס עלילת דם. האווירה ברחוב הרוסי הייתה מתוחה וטעונה והיהודים שחששו מפוגרום אכזרי שייערך בהם - גייסו סוללת עורכי דין יידועי שם על מנת להפריך את הטענות השקריות. בין השאר מכיוון שאחת הטענות התבססה על כך שבתלמוד נכתב במפורש:

“אתם קרויים אדם ואין עכו”ם קרויים אדם” ולכן, טענו התובעים, מותר ליהודים לרצוח גויים, הוזמן הרב יעקב מזא”ה [-מזרע אהרן הכהן] להסביר את המובאה.

כשהגיע תורו לשאת את דבריו אמר הרב כך: “בלשון הקודש ישנם ארבעה שמות ‘נרדפים’ - אנוש, גבר, איש, אדם. שלושת השמות הראשונים ניתנים לקריאה הן בלשון יחיד והן בלשון רבים - אנשים, גברים, אישים. אולם המילה ‘אדם’ אינה ניתנת לקריאה בלשון רבים.

“הלא תבין כבוד השופט, הגויים מוגדרים או כיחידים - כל אחד לעצמו, או כהרבה אחדים בודדים; ברם, רק העם היהודי יכול להתהדר בתואר הנפלא שהוא חטיבה אחת שאינה נראית כלל כמורכבת מאנשים רבים, כולם מרגישים גוף אחד ונשמה אחת. אם כן, צדקו חז”ל באומרם אתם אלו שיכולים להתהדר בתואר ‘אדם’ שמבטא אחדות, ואין העכו”ם יכולים להיקרא ‘אדם’.

“ההוכחה הטובה ביותר לדברי, תהווה העובדה שהריצו אותי מאות קילומטרים מביתי לכאן רק כדי להגן על יהודי שאיני מכיר, ואלמלא באתי היה מתרחש פוגרום נוראי בכל היהודים. הלא כל בעל שכל יודה, שאף אם נניח שהנאשם חטא – שאר היהודים מה עשו? מסתבר שגם אתם מודים בעובדה שאנו מוגדרים ‘אדם’ אחד...”.

דיני המצורע מתחילים בפרשתנו בפסוק הבא: “אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן”. לכולם ידוע שהצרעת באה על חטא לשון הרע, על מנת שהמצורע שקלקל בלשונו וגרם פירוד בין יהודים, יצא מחוץ למחנה וירגיש בדידות מהי ועל ידי כך יוכל לתקן את אשר עיוות.

רבי משה אלשיך בספרו על התורה מעורר שתי נקודות: מדוע רק אצל יהודים כל כך הקפידה התורה על טהרת הלשון בשונה מגויים, זאת ועוד, מדוע בעל לשון הרע זוכה בפסוק לתואר: “אדם”, שבלשון הקודש בא תואר זה לבטא שלימות [כפי שיציר כפיו של הקב”ה נקרא “אדם”].

לפי הסברו המבריק של הרב מזא”ה המובא לעיל [המיוחס לרבי מאיר שפירא מלובלין], שתי השאלות יתורצו האחת בחברתה: העם היהודי הריהו כיחידה שלמה שאסור לעשות בה פילוג ופירוד, לפיכך מסבירה התורה שאם יש בעור בשרו של מאן דהו נגע צרעת, הרי זה משום שהוא חטא ב”אדם” – דיבר לשון הרע על יהודי אחר והאחדות נפגמה. אצל הגויים לעומת זאת, אין טעם להעניש בחומרה על לשון הרע כי הם אינם מיועדים להיות חטיבה ויחידה אחת שלמה.

בדיוק בשל כך - מטעים האלשיך הקדוש - המצורע מובא דווקא אל אהרן הכהן, משום שמידתו הייתה “אוהב שלום ורודף שלום”. למצורע אומרים: כלך לך אצל אדם שהשקיע מזמנו ומכוחותיו על מנת ליישר הדורים בין בני האדם, וממנו תשכיל כמה לא טוב היה כשהשקעת כח וזמן להרוס יחסים בין אנשים...

הצרעת שעליה דיברה התורה כבר אינה קיימת היום, אך לשון הרע - בועטת והורגת. בחז"ל דימו את המדבר לשון הרע לנחש המכיש בשיניו, שכפי שלנחש אין הנאה בעצם ההכשה, כך אין רווח ממשי שמפיק המדבר מאמירתו מלבד ההרס והחורבן שהוא מותיר אחריו.

אחד מהדברים שאין אדם ניצול מהם בכל יום הוא "אבק לשון הרע", לו נשתדל לפחות לזכור שאמירת לשון הרע, המתבצעת בין היתר באמצעות השיניים, יכולה להגיע "עד הרגל" - למקומות שעליהם לא חלמנו, ייתכן שניזהר יותר בדיבורנו.

אשה כי תזריע וילדה זכר (יב,ב) (וקראת לשבת עונג)

במדרש תנחומא (פרשת כי תצא סימן ב') נאמר: יש מצווה שמתן שכרה בנים, כגון שרה שאירחה את האורחים, והשונמית שקיבלה את אלישע. הרי לנו גודל חשיבותה של מצווה יקרה זו הכנסת אורחים.

בבית החולים "הדסה עין כרם" שבירושלים מתקיימת מדי שבת סעודת שבת גדולה לכל האורחים השוהים בבית החולים, וישנם רבים כאלה, האחד בא לשהות עם אביו החולה, השני עם סבתו והשלישי בא לשהות עם זוגתו שילדה זה עתה במזל טוב. בליל של אנשים מעדות שונות ומסוגים שונים.

הכל החל ביוזמתו של איש צדקה וחסד שהבין את הצורך הגדול שבדבר, ובשיתוף פעולה עם בית החולים שהקצה לו מקום מיוחד לשם כך החל האיש ב"פרוייקט" סעודות השבת. אלא מאי? מכיוון שהאורחים הם רבים נזקק האיש לעזרה משום כך חיפש ומצא זוג שהסכימו לבוא מדי שבת ולשהות בבית החולים ולסייע בקיום מטרה נעלה זו. זוג זה היה נשוי מזה כמה שנים ולא זכו לפרי בטן.

והנה, זמן לא רב לאחר שנטלו על עצמם את המשימה נתברכו משמים ונפקדו בבן זכר. במקומם הגיע זוג אחר שנטל על עצמו את המשימה והנה גם בני הזוג השני נושעו בפרי בטן. הדבר חזר ואירע בשלישית: זוג נוסף של בעלי חסד זכו לחבוק בן. כעת כבר עשתה לה השמועה כנפיים כסגולה בדוקה.

כאשר נכנס מאן דהוא אל הצדיק רבי פנחס מנחם אלתר מגור, בעל ה"פני מנחם" וסיפר לו על הסגולה הנפלאה נענה הרבי מיד ואמר: ומה הרבותא? והרי מדרש מפורש הוא: "יש מצווה שמתן שכרה בנים!"

אשה כי תזריע וילדה זכר (יב,ב) (מר. רפאל ירקוני)

שאלו את הגאון מוילנא מה הקשר בין תחילת פרשתנו לבין סוף הפרשה הקודמת פרשת שמיני שכתוב בסופה "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל"?

וביאר זאת ע"פ הגמרא בסוף יומא אשר הייתה אישה בהריון שהתאוותה לאכול ולפי הדין אישה כזאת מותר לה לאכול כי אם לא אוכלת זה סכנה לחיי התינוק. לאישה הזאת לחשו לה שהיום יו"כ ונרגעה ואח"כ נולד ממנה רבי יוחנן, ומסופר עוד בגמרא על אישה אחרת שהתאוותה וכשלחשו לה שהיום יו"כ לא נרגעה ונולד ממנה שבתי אצר פרי שהיה רשע גדול.

וע"פ גמרא זו ביאר להבדיל בין הטמא ובין הטהור הכוונה בין הצדיק לבין הרשע זה ע"י ההבדלה בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל וע"י אישה כי תזריע, ז"א שאם האימא מקיימת ולא אוכלת דברים אסורים או כמו בגמרא שלנו לאכול ביו"כ ע"י זה זוכה שייוולד לה בן טהור.

אשה כי תזריע וילדה זכר (יב,ב) (הרב אלעזר רז שליט"א)

רבנו חיים בן עטר זיע"א, מדקדק, מדוע הוצרך לומר כי תזריע, די היה לומר "אשה כי תלד זכר" ואז יאמר כל דיניה. ומה ענין הזרעה. והגם שרבותינו תרצוה, מ"מ יש טעם נוסף. והסביר הרב דבר נפלא, וזה תוכן דברי קודשו: הנה חזקיה מלך יהודה מלך צדיק היה, אבל הוליד שני בנים, והיו נוטים לרע ורשעים (עי' ברכות י ע"ב), ומהיכן שורש לזה שמאיש צדיק כזה יצאו נפשות כאלו. אלא המה היו בזמן מלך מרודך. והאישה בשעה ההיא חשבה על עבדי מרודך, ואז המשיכה "נפש" רעה לשני בניה. נמצא הכל תלוי בקדושת המחשבה.

והאר"י ז"ל שואל שאלה כה נפלאה: הנה כל "בן" חייב בכבוד אביו. והנה יש לפעמים אב שפל ועם הארץ, ואילו הבן, הוא צדיק גדול. ואעפ"כ חייב בכבוד אביו. וכיצד יתכן שצדיק כפוף לאב כזה? אלא העניין הוא, שזה עצמו שהבן הלזה במדרגה גדולה ונפשו נפש טובה, אינו עבודתו העצמית, אלא שקיבל "כח" זה, מאת אביו. שאביו כפי מחשבתו משך "נפש" זו אל בנו, וזו היא שמסייעת לו לבן בכל עשיית הטוב אשר לו. (ועיין ב"שער המצוות" פרשת יתרו).

ועל פי זה, מתרץ רבינו חיים בן עטר, שלכן נאמר, אישה כי "תזריע – וילדה" כלומר כי עיקר ה"לידה" מה היא? היא ה"הזרעה"! שהוריו חשבו בטוב וטיהרו עצמם. (וזהו רמז: "יפה כח הבן מכח האב". כלומר כח ומעלת הבן יפה, בזכות האב והאם). וא"צ לומר כי בוודאי צריך להקדים מקווה טהרה ולא לזלזל כמלא נימא בכל תהליך אשר צריך כפי תנאי ההלכה ושבעה נקיים, ואז יוצאים בנים טובים ונקיים. וראה מה שהוכיח בנועם דברותיו על זה ר' אליעזר פאפו ב"פלא יועץ" (מע' זיווג). וראה מ"ש מרן השו"ע באו"ח (סימן רמ).

ואספר כאן מעשה נפלא אשר אימי מורתי הי"ו סיפרה לי את אשר חזו עיניה בהיותה קטנה, כי בחו"ל היו המקוואות קרים, והנה פעם אחת ביקשה האמה שלה (מרגלית ע"ה) שתתלווה עמה, כדי לעזור לה. והיא לא ידעה ולא הבינה מאומה. והיו הולכות עם קומקום מים חמים. וטרם כניסתה שאלה הבת: אימא! המים הללו קרים מאוד למה את נכנסת! השיבה לה האימא: "הרופא אמר לי לכנס כאן למים הללו" (אע"פ שהאוויר קר מאוד) וכשאני אוציא ראשי מן המים, תשפכי את המים החמים על ראשי. וכך עשתה. (וכמובן

היו שמה עוד נשים המשגיחות). הנה איזה מסירות נפש עשו הדורות ולא זלזלו ולא כחוט השערה. בכל הטהרה. [וראה פלא יועץ (שם) שירים כשופר קולו על עניינים אלו, ולא יבוש וכו' ע"ש].

וה' יזכה את כולנו להיות בטהרה. וללמוד הלכותיה. ולשמור חוקיה. כי מפי א-לוקים חיים המה. לטוב לנו בזה ובבא. אמן.

אשה כי תזריע... וביום השמיני ימול (יב,ב-ג) (אשר לורבר)

יש להבין בפרשתנו מספר דברים:

א. שאלות כלליות: מה מקומה של מצות מילה בפרשה שעיקר עניינה דיני טומאה וטהרה, ובפרט דיני טומאת יולדת? ומה מטרת הפתיחה ה"ביולוגית" אישה כי תזריע?

ב. שאלות פרטיות: מדוע אין התורה מסתפקת בקביעת ההלכה שהיולדת זכר תטמא שבעת ימים, ומדוע עליה לדמות את טומאת היולדת לטומאת נידה? יתר על כן, דיני נידה מוזכרים רק בסוף פרשת מצורע, ומדוע התורה מדמה טומאת יולדת להלכה שעדיין לא הוזכרה? כמו כן, מה משמעות ו'ו' החיבור בפסוק: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו?"

והנראה לומר הוא, שהתורה פותחת בפירוט ביולוגי - "אישה כי תזריע" - להדגיש שמצד אחד עם ישראל כפוף לחוקי הטבע, אבל מצד שני יש לעם ישראל תפקיד בעולם לקיים את מצוות ה', וביניהם דיני טומאה וטהרה ודיני ברית מילה.

ההפניה "המיותרת" לדיני נידה באה להשוות את דיני מילה לדיני נידה; אילו היה כתוב "ביום השמיני" הייתי לומד ניגוד בין דיני נידה ובין מילה, כשם שמצינו בניגוד בין "ביום השמיני עצרת" ובין ימי חג הסוכות. ו'ו' החיבור אצלנו לעומת זאת באה להשוות ולדמות נידה למילה. דיני הנידה באים לסמל את שליטת האדם על הטבע. אף שיחסי אישות הם רצויים, ואנו מצווים עליהם, יש זמנים שהם אסורים, ללמדך שעל האדם לשלוט על טבעו ויצריו, ולא שהטבע ישלוט עליו. השוואת מצוות מילה למצוות נידה מלמדת שמצד אחד אבר הברית הוא מכשיר במסגרת חוקי הטבע לקיום מצוות אבל אות הברית בא להזהיר אותנו לא להשתמש באבר הברית ללא מעצורים אלא עלינו לשלוט על הטבע. מצוות נידה ומילה משתלבות במגמה הכללית של הפרשה: אנו כפופים לחוקי הטבע אבל עלינו לשלוט על הטבע.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו " (ליקוטים וסיפורים נפלאים ע"פ מסכת סנהדרין דף לט)

מעשה שהיה באחד ממלכי אומות העולם פנה לר' תנחום ואמר לו: "הבה ונהיה עמי ועמך לעם אחד", השיב לו ר' תנחום: טוב ויפה! אך אנו היהודים הננו נימולים ועל כן לא נוכל להיות כמוכם הגויים, המולו אפוא אתם, ותהיה כמונו, היהודים. ירד המלך לסוף כוונתו של ר' תנחום והבין את הפיקחות שבתשובתו. אמר לו: אכן, ניצחתני בדברך, ואולם, על פי החוק מי שמנצח את המלך מושלך הישר אל גוב האריות. מיד קרא למשרתיו והללו השליכו את היהודי אל הגוב. וראו זה פלא: האריות ניצבו ליד ר' תנחום, הביטו בו אך לא נגעו בו לרעה.

באותו מעמד נכח מומר אחד, והלה התרעם על הנס שארע ליהודי. בזעמו הרב פנה אל המלך ואמר לו: נראה שאין האריות רעבים עתה, ועל כן לא נגעו ביהודי, הבה נערוך ניסיון וניווכח אם רעבים האריות אם לאו. הסכים המלך וקרא למשרתיו, השליכו אל הגוב את האדם הזה, ציווה בהצביעו על המומר. המומר הושלך לגוב האריות, ובאחת התנפלו עליו האריות ואכלו את בשרו לתאבון...)

ברית מילה ("יתגבר כארי" ועי"ש)

נחלקו הפוסקים מה עדיף: זריזים או רוב עם. אחד מגדולי ישראל אמר דבר מעורר מאד: אנו רואים בדורות האחרונים שיש רפיון גדול מאד וכבדות בעשיית המצוות. לדוגמא, תפילה: המציאות ב"שטיבלך" שבשעות תשע ועשר בבוקר הם מלאים וגדושים במתפללים, צעירים ומבוגרים שבאים להתפלל תפילה שנאמר עליה "יראוך עם שמש"... וכן נלמדת מ"וישכם אברהם בבוקר"... דבר זה אומר דרשני! וכן בתפילת המנחה, ככל שנותרו דקות מועטות יותר לשקיעה, המניין גדול יותר. ובשקיעה עצמה "ברוב עם הדרת מלך"... ועוד, אף שהלכה מפורשת היא שצריך לרוץ לתפילה ואפילו בשבת, לא רבים הם הרצים לדבר מצווה, מדוע? אותו גדול אמר שאינו מתפלא על כך, והסביר: 'אם את המצווה הראשונה שמוטלת על ההורים לקיים בבנם ולהטביע בגופו חותם של עשיית רצון המלך הם דוחים במספר שעות, ולעיתים אף עד הזמן שהשמש עומדת לשקוע... בו בזמן שמצות המילה לכתחילה היא עם הנץ החמה, ונפסק בשו"ע בזה "זריזים מקדימין למצוות", אם כן מה יעשה הבן ולא יחטא?! נכון שיש למאחרים סיבות והסברים שנראים צודקים ומוכרחים, משפחה, קרובים, אולם, עבודה ועוד, חוץ מדבר אחד, רצון ה' שכביכול מבקש "תמול עכשיו בהנץ החמה". וזה מוטבע בילד - רפיון, תירוצים, איחור בעשיית מצוות ה'!!!'

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יבג) (וקראת לשבת עונג)

בספר ילקוט מעם לועז (קהלת י', ח') מביא מעשה נפלא שאירע לרבנו משה בן מימון, הרמב"ם בעת ששימש כרופאו האישי של מלך האוצר של מלך ספרד והיה מקורב מאד למלך שהעריך את חכמתו של השר היהודי ונשאו וגדלו מעל כל השרים אשר אתו.

היה בין שרי המלך הגויים שר אחד שקנא מאד ברבי משה וניסה בכל עת להסית את המלך כנגדו אולם ללא הועיל, עד שפעם אחת נקרתה בדרכו הזדמנות פז... נוהג היה המלך שביום אידם היה הולך לבית תפלתם כשהוא נועל נעליים חדשות ולובש אדרת מלכות חדשה. כמינוי של כבוד ביקש המלך מאת רבי משה שיזמין בעבורו את הנעליים והאדרת ליום המיוחל.

ניגש אותו שר צורר היהודים אל הסנדלר האומן בו הזמין רבי משה את הנעליים עבור המלך ולחש על אוזנו דבר מה ואף שלשל לידי סכום הגון... הסכים הסנדלר למזימה השפלה שנלחשה באוזנו. בהגיע היום רכב המלך על סוסו לבית התפלה כשהוא נעול בנעליו החדשות מעוטף באדרתו ברוב פאר והדר. לפתע ניגש אליו השר הצורר ואמר: אדוני המלך! ראה נא מה עולל לך השר היהודי! מה עולל? תמה המלך. הראה לו השר כי על סולית הנעל הייתה חקוקה דמות העבודה זרה צלם תועבתם... כך עשה לי השר משה!?

זעם המלך חקק בנעלי את סמל אמונתי כדי שאדרוך עליו ואשחוק אותו בכל צעד וצעד... בן מות הוא! החליט המלך על אתר כי יש להוציא את רבי משה להורג בשריפה אולם יש לעשות זאת בצנעה כדי שלא יבינו המון העם כי טעה המלך בשיקול דעתו כאשר מינה שר בוגד לאמונתם. משום כך הורה המלך לאחד מנתיניו בעל מפעל ליצור לבנים שבמפעלו פעל כבשן לליבון לבנים שאם יבוא אליו אחד משריו ושאל: "האם עשית כהוראת המלך", יש לתפסו מיד ולהשליכו אל כבשן האש.

בשובו לארמון קרא המלך לרבי משה ואמר לו: לך אל מפעל הלבנים ושאל את בעל המפעל: "האם עשית כהוראת המלך". יצא רבי משה לשליחותו כאשר נצטווה.

בהיותו בדרך עצר אותו יהודי עני ואמר: רבי! אשתי ילדה לי בן והיום מלאו שמונה ימים להיוולדו ועדיין לא מלתי אותו האם מוכן כבודו לבוא ולמול את בני? ומדוע לא הזמנת מוהל? תמה רבי משה. הזמנתי ענה האיש אלא שהמוהל לא הגיע והשעה מאוחרת ועוד מעט תשקע השמש.

סר רבי משה אל בית האיש ומל את התינוק ואף היטיב את ליבו בסעודת המצווה בה נשא דברי תורה.

בינתיים שש השר הצורר על מפלת שונאו ובהתרגשותו הרבה לא המתין אלא רכב אל בית החרושת ללבנים שם ניגש אל בעל בית החרושת ושאל: "נו, האם עשית כהוראת המלך?"... תפש אותו בעל בית בחרושת בבגדו והשליכו אל כבשן האש!...

כעבור שעה קלה הגיע רבי משה ושאל אף הוא: "האם עשית כהוראת המלך?" "אכן כן" ענה בעל המפעל "שוב אל המלך ואמור לו כי הבוגד כבר מזמן הפך לאפר..." שב רבי משה אל במלך ובישר למלך את הדברים. תמה המלך ובירר עמו את השתלשלות העניינים עד שהכל נתגלה לאשורו.

הודה רבי משה לה' על שהצילו וערך סעודת הודיה גדולה בה אמר: אברהם אבינו נקרא "אברהם אוהבי" הוא הראשון שהחל במצוות מילה ובזכותה ניצל מכבשן האש. גם אני סיים רבי משה זכיתי הודות למצווה יקרה זו להינצל מכבשן האש!

"זביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג) (אוצר מרגליות - ומתוק האור)

מנהג ישראל לברך את אבי הרך הנימול: "כשם שנכנס לברית - כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים". מה פשר ברכה זו: 'כשם' - 'כן'?

בספר "אוצר מרגליות" בשם "תוכחת חיים" מסביר את הברכה "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים" כי כשמכניס אדם את בנו לברית, מהדר הוא בדרך כלל לקחת מוהל מומחה, וגם מפזר ממון רב להכנת הסעודה ביד רחבה. אבל, כאשר גדל הנער והאב צריך לחנכו וללמדו תורה, אז מקמץ במשכורת של המלמד, ואינו מתעניין עד כמה הוא באמת מומחה. וכאשר יתבגר הנער, והאב חייב להשיאו אישה, נותן האב עיניו בממון הכלה המשודכת, וכל המרבה לספור הרי זה משובח(ת...)

לכן מברכים: "כשם שנכנס לברית" - כמו שבברית חיפשת את הטוב ביותר, "כן יכנס לתורה ולחופה" - כך בתורה ובחופה יחפש את הטוב ביותר, בלי להתחשב בהוצאות הכספיות הכרוכות בכך.

רעיון נוסף בביאור ברכה זו, שמעתי מהמוהל ר' אברהם גולד, ששמע מרבי חיים קנייבסקי זצ"ל בעת שנסעו יחד לברית - הראשון כמוהל והשני כסנדק: למדנו בגמרא (שבת לב ע"ב): "בעוון נדרים בנים מתים כשהן קטנים, שנאמר: 'אל תתן את פיק לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף הא-לוקים על קולך וחבל את מעשה ידיך'. איזה הן מעשה ידיו של אדם - הוי אומר: בניו ובנותיו של אדם". הרי לנו כי בניו של האדם נקראים "מעשה ידי". לכן בעת הכנסת התינוק בברית, מברכים את האב שיזכה מילד זה לנחת. כיצד? על ידי שיכנס לתורה, לחופה, ושיזכה, בעזרת ה', לראות ממנו גם "מעשים טובים" - היינו נכדים טובים.

"זביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג) (ומתוק האור)

בגמרא (כתובות ח.) מבואר, שבסעודת ברית מילה, למרות השמחה שבקיום מצות המילה, אין לברך "שהשמחה במעונו" משום צער התינוק. וקשה, הרי אדם שאביו נפטר והוריש לו ממון, ההלכה היא שמברך שתי ברכות: "דיין האמת" על פטירת האב ו"הטוב והמטיב" על הממון שזכה בו, ואם כן גם בברית מילה, למרות צערו של התינוק יש לברך גם ברכת "שהשמחה במעונו"? ותירץ בספר "אוצר מרגליות" שהחילוק הוא פשוט: כאשר האב מת ובנו גם מצטער וגם שמח – באפשרותו לברך את שתי הברכות. אבל כאן, בברית מילה, האב שמח והתינוק מצטער, ובמצב כזה אי אפשר לברך ברכה המבטאת שמחה.

ביום השמיני ימול את בשר ערלתו (יב,ג) (וקראת לשבת עונג)

במדרש (אוצר המדרשים עמוד רכ"ב) מובא שהיו מצוות שבת ומילה מתדיינות ומתווכחות זו עם זו: אמרה שבת: אני גדולה ממצות מילה שהרי בי שיכלל הקדוש ברוך הוא את השמים ואת הארץ, שנאמר: "ויכל א-לוקים ביום השביעי"!

אמרה לה המילה: אני גדולה ממך! שאלמלא אני לא נברא העולם, שנאמר (ירמיה ל"ג כ"ה): "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי".

אמר בי יהודה בן רבי שלום: משל לשני שרים שגרו בארמון המלך, ולא היה העם יודע לקבוע איזה מהם גדול וחשוב מחברו! יום אחד יצא המלך בשיירה מהארמון והנה ראו כולם ששר אחד הולך לפני האחר. הבינו כולם כי ההולך בראש הוא חשוב במעלתו על פני חברו.

כן הוא גם הנמשל:

נפסק להלכה שמילה בזמנה דוחה שבת, ואם מצוות השבת נדחית בגלל המילה, מוכח שמצוות המילה גדולה מן השבת!

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" - הגדולה בברית המילה (רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל)

מובא על הרב מבריסק רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, שפעם אחת התקיימה בבית שלו, ברית מילה לאחד מנכדיו. בסיומה של הברית ניגש המוהל אל הסבא - הרב ואמר: "נו... ברוך ה' שזכינו לקיים מצוות ברית מילה ועוד בבית הרב ואחד מצאצאיו..."

התפלא הרבי ותהה: "למה כוונתך?! האם אתה חושב שקיומה של ברית בביתי ולנכדי שונה היא מחשיבות ברית אחרת?!"

אמשול לך משל למה הדבר דומה: על איזה מלמד תינוקות שהיה עושה מלאכתו נאמנה אולם, שכרו היה זעום וכל ימיו היה עני ואביון. והנה פעם אחת התבטא המלמד: "אם היה לי כל אוצרותיו של רוטשילד הייתי עוד יותר עשיר ממנו...". תלמידיו לא הבינו ושאלו: "למה כוונתך?! המלמד השיב בחיוך: "חישבו רגע!... למעשה אם יהיו לי את כל אוצרותיו של רוטשילד, אבל בנוסף יהיה לי גם את שכרי המועט שאני מקבל בתור מלמד..."

כן הוא הנמשל, גם במצוות ברית המילה:

מצווה זו כה חשובה לאין ערוך עד כדי שאין ערך וחשיבות כלל לייחוסו של הנימול...

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)

בברכות ברית המילה אומרים: "זה הקטן גדול יהיה, כשם שנכנס לברית, כן ייכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים." ברכה זו מכוונת לאבי הבן יותר מאשר לרך הנימול. יש אבות שמחויבותם לזהותם היהודית באה לביטוי רק בקיום ברית המילה לילדיהם. על כן, מברכים את האב ואומרים לו: אם מבקש אתה ש"זה הקטן" יהיה יהודי גם כאשר "גדול יהיה", "עליך לקבל על עצמך ש"כשם שנכנס לברית" – כמו שדאגת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו; "כן ייכנס לתורה" – כך עליך להכניסו לתוך מסגרת של חינוך יהודי; "לחופה" – לדאוג שיתחתן עם בת ישראל כשרה; "ולמעשים טובים" – ולקשור אותו עם מעשי צדקה וחסד של העם היהודי.

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)

אומרים "כשם שנכנס לברית, כן ייכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים", רק בברית מילה ולא לאחר קיום מצוות אחרות, מפני שמצוות המילה קבועה בגופו של האדם מישראל, ואינו יכול לעזבה או להינתק ממנה כל ימי חייו. "כן ייכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים" – שגם מהם לא ייפרד לעולמים.

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)

הנה אבי הבן, כשמכניס את בנו לברית המילה מברך "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". והדבר מפליא היכן מצינו שתיקרא המצווה על שם מקיימה הראשון, ולמה נתקנה ברכה זו על שם אברהם אבינו? יתר על כן, הרי הרמב"ם בפירושו המשניות (חולין פ"ז, מ"ו) אומר: "אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו מל עצמו, אלא מפני שהקב"ה ציווה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו. "וא"כ מדוע מברכים להכניסו בבריתו של אברהם אבינו? אלא, כשם שאברהם אבינו קיימה תוך כדי צפּיָה כל שמונת הימים ליום המילה, לפיכך אנו מברכים: "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" שהוא נטע בנו השתוקקות ורצון לעשות המצווה כתיקונה.

ברית מילה: (באר יעקב' על התורה)

אחד מעובדי מחנות הכפייה בשוֹאָה סיפר כי יום אחד שמע זעקות כאב נוראות שכמותן לא שמע מעולם. נתברר כי באותו יום נערכה סלקציה של תינוקות שנשלחו להשמדה. 'המשכנו בעבודתנו כשעיננו דומעות, ופתאום שומע אני קול אישה יהודייה: 'תנו לי סכין', חשבתי שהיא רוצה ליטול את נפשה. אמרתי לה: 'מה את ממהרת כל כך לעולם האמת...?', החייל הגרמני אמר לפתע: 'כלב, מה אמרת לאישה זו?', ודרש ממני תשובה. עניתי לו: 'האישה ביקשה אולר, והסברתי לה כי אסור לה ליטול את חייה...'. האישה בחנה בעיניים קודרות את הגרמני, מבטה רותק לכיס מעילו, ממנו בצבץ אולר. 'תן לי את האולר', התחננה האישה, והגרמני ונתן לה את האולר בחיוך מרושע... היא גחנה והרימה חבילה של סחבות. בין הסחבות, נח תינוק רך, האישה נטלה את האולר, בירכה

ברכת המילה, ומָלָה את הילד , אח"כ אמרה: 'ריבוננו של עולם, נתת לי ילד בריא ויפה, ואני מחזירה לך יהודי כשר...'

רבים תמהו מה פשר אמירת "עלינו לשבח" בסוף ברית המילה ... ("נר לשולחן שבת")

מפי סבי, פרופ' רבי דוד סומפולינסקי שמעתי הסבר פשוט לכך : כידוע באשכנז נהגו למול את התינוק בבית הכנסת דווקא . התפללו תפילת שחרית מיוחדת, אחרי "ובא לציון" היו מלים את התינוק, כשסיימו את הברית המשיכו את התפילה ואמרו "עלינו לשבח" - כך נכנס "עלינו" לתוך סדר המילה ! והוסיף, בקופנהגן לא היו עושים את הברית באולם בית הכנסת , כי מייסדי הקהילה היו בני קהילת מגורשי ספרד באלטונה, שלא התנו על כך, אלא באותו יום היו מתפללים בקלויז.

"רופא חולי עמו ישראל" (הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל – והגדת, ויקרא)

שמעתי מה"חזון איש" זצ"ל שבכל דור ודור מביא הקב"ה מחלה שברפואה חסרת אונים לעומתה, כדי להראות שהרופאים – כמו "המחלות – אינם אלא שלוחים, ומפתח הרפואות ביד הקדוש ברוך הוא.

ואספר: הייתי מאשפז בבית החולים בלינסון. חיידק התמקם באוזן, ומאן לצאת. טפלו בי במסירות, והרופאים יצרו יחסי ידידות.

יום אחד נגש למיטתי סגן מנהל המחלקה. "הרב גלינסקי", אמר, "האם נכון הדבר שבתלמוד שלכם כתוב שהטוב שברופאים לגיהנום?"

כתוב, ודאי כתוב, אבל ההתנסחות שלו לא מצאה חן בעיני, "בתלמוד שלכם", לכם ולא לו, הקהה את שינו. התעלמתי ממנו. חשב שלא שמעתי, החיידק פגע בשמיעתי, וחזר על השאלה בקול רם. החולים האחרים בחדר הזדקפו. המשכתי להתעלם.

חזר בשלישית, בצעקה. האחיות באו לראות מה הקרה. הבנתי שאם אמשיך להתעלם יביא ציוד הגברה. לא הייתה בררה. עניתי: "כן, כתוב".

"ואיך אתה מסביר את זה", תבע לדעת. "זה מעליב, אתה יודע?". אמרתי: "אולי, אבל אתה לא צריך להיעלב".

"למה?"

"כי אתה אינך הטוב שברופאים. תביא את הטוב שברופאים, ואסביר לו". חיך בטוב לב. "טוב, עכשיו ברצינות". בטוח היה שהתבדחתי. לא העלה בדעתו שמע אינו הטוב שברופאים...

אמרתי: "הלא תבין, בתפילת העמידה יש שמונה עשרה ברכות. אחת מהן היא בקשה מהבורא: "רפאנו ה' ונרפא, הושיענו ונושע, כי רופא נאמן ורחמן אתה". אבל אם הרופא

סבור שהוא המרפה, ואינו זקוק לעזר שמים, ידלג על ברכה זו. ונמצא שאין בידי אלא שבע עשרה ברכות, כמניין "טוב". וזהו: "טוב שברופאים, לגיהנום". לכן אמרתי שאינך הטוב שברופאים, כי יודע אתה שידכם קצרה. והראיה, שעדין איני שומע..."

ועוד –

כשהייתי מאשפז בבית החולים, נוכחתי באזלת ידם של הרופאים. "לפי הספר" הייתי אמור להירפא מזמן, החיידק שהתנחל באזני לא ידע לקרא, וסרב לצאת. הגמרא גלתה לנו שכאשר המחלה נשלחת, משביעים אותה כמה זמן תקנן, ושלא תצא אלא על ידי רופא פלוני וסם פלוני. ואצלי, אחד מן השלושה: או שלא הגיע הזמן, או שלא היה זה הרופא הנכון, או שלא נמצאה התרופה הנכונה.

בקר אחד ראיתי תכונה סביב מיטתי. רופאים רבים סבוני כדבורים. "הרב גלינסקי", בשר מנהל המחלקה, "הבאנו את טובי הממחים להתייעצות".

נו, אם הוא משתף אותי, יש גם לי מה לומר: "פרופסור נאמן גם פה?" שאלתי. השתררה שתיקת מבוכה: מי הוא פרופסור נאמן? מה מומחיותו, לאיזה תחום הוא שייך, אולי אינו שייך לכאן. ואני בשלי: "את פרופסור נאמן, הבאתם אתכם?". מנהל המחלקה רכן מעלי: "הרב גלינסקי, מי הוא פרופסור נאמן?"

נאנחתי: "אלו היית מתפלל, היית יודע. בכל יום פונה אני לקדוש ברוך הוא: 'כי מלך רופא נאמן ורחמן אתה'."

אם הוא כאן, הכל כאן. ואם הוא אינו כאן, מי כאן..."

שאת או ספחת או בהרת (יג,ב) (כלי יקר)

יש שלושה דברים עיקריים בגללם באה הצרעת לאדם. גאוה, צרות עין ולשון הרע. גאוה ראינו אצל נעמן שר צבא ארם, צרות עין ראינו אצל גיחזי ולשון הרע ראינו אצל מרים. שלושה דברים אלו רמוזים (לפי הכלי יקר) במילים: שאת, ספחת ובהרת.

המילה שאת מרמזת על התנשאות הגאוותן, המילה ספחת מרמזת על זה הרוצה לספח לעצמו דברים (צר עין), והמילה בהרת מרמזת על המלבין פני חברו ע"י דברי לשון הרע שלו. (מלבין=בהרת).

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת (יג,ב) (וקראת לשבת עונג)

במדרש (ויקרא רבה פרשה ט"ו) מובא משל למלך אדיר שבקש לשאת אישה. בקשו לו שריו ועבדיו עד שלבסוף נמצאה אישה ראויה לבית המלך. עד מהרה נחוגה החתונה ברוב פאר והדר כיאה וכראוי.

לאחר החתונה נכנסה המלכה החדשה אל הארמון המפואר, מקום משכן המלך ולהפתעתה ראתה שעל הקיר תלוי שוט גדול ועבה... נבהלה המלכה מאד ופניה החווירו כי חשבה שהמלך אכזר ומנהגו להכות בשוט כאשר מכעיסים אותו...

מה לך תמה המלך מדוע חווירו פניך? השוט... אמרה המלכה למי הוא מיועד?... אל תתייראי אמר המלך שוט זה הוא לעבדים ולשפחות... לך מזומן כאן חדר נאה מצויד בכל טוב. תפקידך בארמון הוא לאכול ולשתות ולשמוח!

כן הוא גם הנמשל:

כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר להם משה רבינו: אל תתייראו! אלו מוכנים ומזומנים לאומות העולם, אבל אתם מוכנים ומזומנים לאכול ולשתות ולשמוח, שנאמר: (תהילים ל"ב) "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו

אדם כי יהיה בעור בשר שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרון או אל אחד מבניו הכהנים (יגב) (הרב חנן ליבוביץ)

יש להבין הקשה הצדיק רבי מאיר יחיאל מגוסטינין מפני מה התורה מצווה על המצורע לבוא דווקא אל אהרון הכהן או אל אחד מבניו הכהנים כדי שהם יפסקו את דינו אם טהור או טמא?

אלא תירץ הרבי בטבעו של עולם, כאשר באים אל בעל לשון הרע ומוכיחים אותו על כך, הרי הוא ממהר להצטדק ולטעון כי הוא מספר לשון הרע מ"אהבת האמת" שבו... כאשר רואה הוא את ראובן מדבר על שמעון, אין הוא יכול לסבול את הצביעות שבכך ומשום כך הוא ממהר לספר לשמעון את הנאמר ובשם אומרו...

והנה המשיך הרבי במשנה מסכת אבות (פרק א' משנה י"ב) מצינו: הלל אומר: "הוי מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום", ופירשו באבות דרבי נתן, כיצד היה אהרון "אוהב שלום?" כשהיה אהרון רואה שני בני אדם מתקוטטים זה עם זה היה הולך לכל אחד מהם שלא מדעת חברו ואומר לו: ראה חברך איך הוא מתחרט ומייסר את עצמו על שחטא לך... ברוב צערו ביקש ממני שאבוא אליך ואדבר על ליבך שתחמול לו...

לכן סיים רבי מאיר יחיאל מובא המצורע אל אהרון הכהן או אל אחד מבניו הכהנים כדי שייזכר שהנגעים באים על עוון לשון הרע ובמקרה זה לא תמיד יש לומר את האמת לאמיתה...

וראה הכהן את הנגע... נגע צרעת הוא (יג,ג) (וקראת לשבת עונג)

אמרו חז"ל במסכת ערכין (דף ט"ז), כי הצרעת באה על חטא לשון הרע. פעם אחת אמר ה"חפץ חיים" לשומעיו: צאו וראו כמה איום ונורא כוחה של הרכילות! דבר זה אתם למדים מן הדואר.

רוצה אדם לשגר מכתב לחברו, עליו להכין מעטפה ולרשום עליה את שמו של חברו ושם משפחתו וכתובתו המדויקת, שם העיר ושם המדינה, אחרי כן עליו להדביק בול. והיה, אם טעה בכתובת או בשם או במחירו של הבול, העברתו של המכתב מתעכבת.

ואפילו אם לא טעה ועשה הכל כשורה, עדיין אין הוא יכול להיות בטוח שהמכתב בוודאי יגיע, שהרי הרבה מכתבים אובדים בדרך... מחמת מורכבות העניין העמידה הממשלה משרד מיוחד האחראי על העברת המכתבים, משרד הדואר, ובו עובדים עשרות פקידים, מכונות ומרכבות עומדות לרשותם.

היפוך הדברים הוא ברכילות אמר ה"חפץ חיים" אם נכשלת ודברת דבר על פלוני, אף על פי שלא הזכרת שמו אלא ברמז, ולא הזכרת את מקום מגוריו ולא את שם עירו, ולא שילמת לאיש דמי העברה ואין מי שממונה על כך במיוחד, אף על פי כן אתה יכול להיות בטוח שהדברים הרעים שאמרת על פלוני סופם להגיע לאוזניו של פלוני! זהו כוחה של רכילות...

"שיער בנגע הפך לבן" (יג, ג) (תפארת יהונתן)

שעה שאדם חוטא בצעירותו, עדיין יש תקווה שתתיישב עליו דעתו, יעשה תשובה וישוב אל דרך הישר, אבל אם "ושיער בנגע הפך לבן" אם הנגעים בעלי שערות שיבה הם, שמזדקנים והולכים בו – "טמא הוא" חוטא כזה קשה שיהיה לו תקווה.

"וראה הכהן אותו וגו' ולא פשה הנגע בעור וטיהרו הכהן" - (עיטורי תורה)

בביקור חולים יש להכיר בין אוהב לשונא. האוהב כששואלים אותו על מצב החולה, מחליט כיון שהמצב עומד בעינו ולא הורע, סימן שהוטב לו. והשונא קובע להיפך: מכיוון שלא הוטב, ממילא הורע לו. שניהם אינם משקרים ואף אינם מגזימים, אלא שכל אחד רואה מהרהורי לבו. והכהן איש החסד מחליט: כיון שלא פשה הנגע על כן "וטיהרו הכהן".

'אשר יצר' – ברכת ההודיה (ברכי נפשי)

"ונרפא" חיזוקים רבים נעשו והתפרסמו בשנים האחרונות בריכוזי ישראל באשר הם בברכת 'אשר יצר'. ובאמת, אשר האדם מתעורר לחשוב על מהותה של ברכת 'אשר יצר', לא יתכן שיאמר אותה ללא כונה! לא יתכן!

מה טמון בה בברכה זו? נוהג היה המחנך הדגול רבי אליהו ראטה, גבאו של האדמו"ר מזוהלה, לומר ולשון לבאי ביתו, ולתלמידיו שועי לקחו, בזו הלשון:

היודעים אתם מה היא ברכת 'אשר יצר' – זו היא ברכה על ניתוח קשה ומסבך שנעשה בגופנו זה עתה, ועלינו להודות על כך להשם יתברך בכל לבבנו ובכל נפשנו.

ניתוח זה מתבטא בניקוי של הגוף מן הפסולת שבו, ורבי אליהו מנה חמשה דברים הכלולים בברכת ההודיה הזו, ועל כל אחד ואחד מהם עלינו להודות להשם יתברך.

הדבר הראשון שיש להודות עליו שהניתוח נעשה באופן הקל ביותר. הדבר השני, שהוא נעשה בלי הרדמה. השלישי, ללא כאבים וייסורים. הרביעי, על ידי הרופא הגדול ביותר, השם יתברך. והדבר החמישי, שהניתוח נעשה חנם אין כסף.

על כל אחד מחמשת הדברים הללו, יש לתת הודיה גדולה להשם יתברך, ולהללו ולשבחו בברכת 'אשר יצר'.

יש להוסיף שהמשגיח ממיר, רבי ירוחם, היה אומר שאם האדם היה יודע מה שנעשה בגופו, מהרגע שהאוכל נכנס לפיו ועד שהוא יוצא מהגוף, היה שולח מברק לביתו, להודיעם שהכל עבר בשלום.

"וּמִרְאָה עֵמוֹק מִן הָעוֹר... וְטִימָא אוֹתוֹ הַכֶּהֱן" (יג, כה)

לאורך הפרשה רואים חילוק בין נגעים שמראיהם 'עמוק מן העור' לבין נגעים שאינם 'עמוקים מן העור'. מה פשר השינוי?

ביאר הגאון רבי יוסף שאול נתנזון: באה התורה ללמד: כל זמן שהנגע הוא ב'עור', בבשר החומרי, שהוא בענייני תאוה - אזי רפואתו קלה, לא מטמאים אותו כמצורע, כי על תאוה אפשר לעבוד בקלות ו'להירפא' ממנה. אולם אם הנגע 'עמוק מעור הבשר', הוא נגע בענייני השקפה ואמונה, אפיקורסות, אזי 'וְטִימָא אוֹתוֹ הַכֶּהֱן'. נגע כזה קשה מאוד לרפא...

וְטִימָא טִמָּא יִקְרָא (יג, מה) (הרב צ. מנדלסון)

הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה י"ט הלכה י"ז) כותב שכל המשפחות שבישראל הן בחזקת כשרות ומותר לישא מהן אישה לכתחילה. ואף על פי כן כותב הרמב"ם אם ראית שתי משפחות שמתגרות זו בזו תמיד, או ראית משפחה שהיא בעלת מצה ומריבה תמיד, או ראית איש שהוא מרבה מריבה עם הכול ועז פנים ביותר, חוששים להן וראוי להתרחק מהן שאלו סימני פסלות הם! וכן הפוסל את אחרים תמיד, כגון שנותן שמץ במשפחות או ביחידים שאומר עליהן שהם עבדים חוששין לו שמא עבד הוא, שכל הפוסל במומו פוסל!

דבר זה אמרו המפרשים מרומז בפסוק "וטמא טמא יקרא" ! מי שהוא בעצמו טמא נוהג לומר על אחרים שהם טמאים...

"והצרוע אשר בו הנגע" (יג, מה) (ארץ החיים)

משל לאימא עכברה שלחה את בנה לחפש מזון, ואמרה לו להישמר מן האויב הנורא, זחל העכבר והגיע לגל האשפה, והנה מופיע תרנגול גדול והוא מכה בכנפיו וצורח בקול, נבהל העכבר ואמר בלבו זהו השונא, משבא וסיפר דברים לאמו אמרה לו לא זהו השונא. למחרת רואה העכבר תרנגול הודו אדום מלא אף ונרגז, ברח העכבר לאמו וסיפר לה, אמרה לו גם זה אינו השונא, אלא החתול הצנוע והשקט ממנו היזהר, "היזהרו מן הצבועים". והנמשל מובן מאליו.

בדד יושב מחוץ למחנה (יג,מו) (וקראת לשבת עונג)

מבאר רש"י, מדוע המצורע יושב בדד. משום שהוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יושב בדד!

משל נפלא בעניין זה אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים":

נתאר לעצמנו חבורה של עשרה אנשים העומדים ביחד ומשוחחים ביניהם. לפתע מגיחה קבוצת שוטרים ועוצרים את אחד מבני החבורה באשמה חמור של בגידה במלך. נלקח העציר אל בית המשפט שם נחקר שתי וערב על מעשהו זה אולם הוא אינו מודה אלא כופר באשמה המיוחסת לו. כאשר רואה השופט כך, מורה לשוטרים לעצור גם את שאר בני החבורה כדי לחקרום, אולי מפיהם ימלט שבב מידע שיכול להוביל להבנת המעשה כולו ולהפליל את הבוגד.

בני החבורה, אף שבטוחים הם בעצמם כי חפים הם מכל פשע, ויודעים היטב כל לא נלקחו למעצר אלא רק מחמת הספק שמא על ידם יתגלה מעשהו הרע של חברם, בכל זאת מצטערים הם מאד על שנמצאו בחברתו, כיון שבגללו נגרם להם צער זה. לבסוף כאשר הם יוצאים ללא כל פגע הם נזהרים מעתה ואילך שלא להימצא שוב בחברתו של אדם כזה.

על אחת כמה וכמה בענייננו אמר ה"חפץ חיים" ידוע שלעתיד לבוא יענשו בעוון לשון הרע גם המספר, גם השומע וגם כל הנלווים אליהם בחבורתם הרעה הזו, אם כן כמה צריך האדם לברוח מזה, וכאשר מסיתו היצר להיכנס אל תוך חבורת מספרי לשון הרע, יחשוב כל אחד לעצמו: די לי במה שאעמוד בעולם העליון לדין על עוונותי הרבים, ולשם מה לי לסבול בעולם העליון עוד עונש על עוונות חברי?! על ידי מחשבה זו יזכה האדם לנצח את היצר.

בדד יושב מחוץ למחנה מושבו (יג,מו) (וקראת לשבת עונג)

מבאר רש"י: אמרו רבותינו, מה נשתנה מצורע משאר טמאים שהוא יושב בדד? אלא הועיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל מאחרים וישב בדד!

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מעשה ברבנית ידועה שנסעה פעם באוטובוס. מאחוריה ישבו שתי בנות שדיברו לשון הרע על אחת מחברותיהן שהתארכה זה לא מכבר. הבנות גינו את הכלה מאד בכינויי גנאי ומסקנתם הייתה שיש לרחם על החתן ה"אומלל"... לפתע הסתובבה הרבנית אל שתי הבנות ואמרה: אני מודה לכן מאד על הדברים ששמעתי! החתן הוא בני! אדאג שיבטל את השידוך תיכף ומיד! אינני רוצה שבני יהיה אומלל... הבנות נבהלו מאד כאשר הבינו את אש גרמו בדיבורן. בגללן עומד השידוך להתבטל!... אל תיקחי את הדברים כפי שהם נאמרו מיהרו הבנות לומר לרבנית כמובן שמאוד הגזמנו... אסור בשום פנים ואופן לבטל את השידוך.

לא ולא התעקשה הרבנית זאת אתן אומרות עכשיו כי אין אתן רוצות להיות סיבת ביטול השידוך, אולם אני דואגת לבני באמת ובתמים, על כן נחרץ הדבר אצלי לבטל את השידוך ויהי מה! הבנות לא ידעו את נפשן מרוב צער ופרצו בבכי. עכשיו אמרה הרבנית כאשר אתן מבינות מה עשיתן אוכל לגלות לכן שהחתן אינו בני כלל... אולם שיעור מאלף למדתן, לעיתים אדם מדבר לשון הרע ומשחרר את חרצובות לשונו רק משום שאין הוא מבין את הנזק העצום שגרם מדיבורו. לאחר שחשתן את שעשיתן והבנתם היטב את הנזק שעלול להיגרם, שוב לא תחזרו על כך.

בדד יושב מחוץ למחנה מושבו (יג,מו)

רש"י - ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד? הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו אף הוא יבדל... העונש הוא מידה כנגד מידה .

ובעניין 'מידה כנגד מידה' סיפור נפלא שסיפר הרב יצחק זילברשטיין שליט"א (טובך יביעו): בהיותי בחור בישיבת סלובודקה השתתפתי במסיבת שבע ברכות שבה השתתף גם מרן ה'חזון איש' זצ"ל . והנה לפתע נשמע קול המון חוגג מבחוץ ועד מהרה נודע שזו היא הכנסת ספר תורה... ה'חזון איש' החליט לצאת ולכבד בליווי קצר את ספר התורה. אחד המשתתפים החליט שדעתו של ה'חזון איש' אינה מקובלת עליו ולא יצא לכבד את התורה . והנה לאחר שחזרו מליווי הספר המשיכו במסיבת ה'שבע ברכות' ובין היתר כיבדו את אותו משתתף שלא יצא ללוות את התורה באמירת ברכה מתוך ה'שבע ברכות' והיא ברכת 'אשר יצר את האדם בצלמו'... קם אותו יהודי והתחיל לברך בניגון, והוא טעה ואמר 'אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים'... שהיא ברכה הנאמרת לאחר 'עשיית צרכים'. הציבור תיקן אותו והוא ניסה שוב לברך. והנה לתדהמת הנוכחים הוא טעה , ושוב בירך את ברכת 'אשר יצר... וברא בו...' התדהמה המוחלטת הייתה כשגם בפעם

השלישית חזר על טעותו ... כל המשתתפים גיחכו ובת צחוק עלתה על פניהם, משום שכולם הבינו שהתורה גבתה את חובה - מידה כנגד מידה...

"וראה הכהן אחרי הוכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו... טמא הוא" (יג, נה) (נודע ביהודה)

יש לפרש על מה שאמרו חז"ל דאם נטהר הנגע אזי נתהפך "נגע" ל"ענג", אם כן האות עי"ן שהיה מתחילה בסוף התיבה בא בתחילת התיבה דהא אות נו"ן ואות ג' נשארים במקומם כבתחילה הן בתיבת נגע והן בתיבת ענג רק האות ע' מתהפך דבתיבת נגע עומדת בסופה ובתיבת ענג עומדת בתחילתה, וזהו שאמר וראה הכהן וגו' והנה לא הפך הנגע את עינו רצה לומר אות ע' של נגע לא נתהפך, שלא נתהפך נגע לענג - טמא הוא.

החתונה קרובה (שערי שלום, עלון 765)

חתן מצפה לחתונה שלו. החתונה תהיה בעזרת ה' בעוד 52 ימים. איך החתן סופר לקראת החתונה? עוד 51 יום, עוד 50 יום, עוד 49 יום, עוד 48 יום, וכן על זה הדרך. חייל מצפה לשחרור שלו מצה"ל. השחרור יהיה בעוד 23 יום. איך החייל סופר לקראת השחרור? עוד 23 יום, עוד 22 יום, עוד 21 יום, עוד 20 יום, וכן על זה הדרך. ככה כולנו סופרים בכל הספירות, או יותר נכון כמעט בכל הספירות.

נמצאים אנו בספירת העומר, והנה כאן הספירה היא שונה, כאן הספירה עולה. מתחילים במספר 1 ומתקדמים עד שמגיעים עד 50 ימים. למה בספירת העומר לא סופרים בסדרה יורדת: עוד 49 יום, עוד 48 יום, עוד 47 יום? הרי אנו כל כך מצפים ליום מתן תורה, ולכאורה היינו צריכים לספור כמו שחתן מצפה ליום חתונתו. אז למה זה לא כך?

צריך להבין שיש הבדל מהותי בין ספירת הימים של חתן או חייל לבית ספירת הימים בספירת העומר. לחתן שמצפה לחתונתו אין שום עניין בימים הבאים. כל מעייניו ביום החתונה, ולגביו הימים שעד החתונה רק מפריעים לו ומרחיקים את חתונתו. מבחינתו היה רוצה לבטל את הימים הללו או לדלג עליהם. אין לו שום עניין בעצם הימים הללו. כך גם החייל, כל מעייניו ביום השחרור. אין לו שום עניין בימים הללו. הוא רק רוצה להגיע אל היעד הנכסף - יום השחרור. מה שאין כן בספירת העומר. נכון שאנו מצפים ליום מתן תורה, אך אנו לא מצפים סתם כמו עיוורים, אנו מבינים שצריכים הכנה כדי להגיע מוכנים ליום הנשגב והנורא הזה. בימים אלו אנו נדרשים לרכוש את היכולת לקבל את התורה. אנו נדרשים לשכלל את המידות שלנו ולתקנם כדי שנהיה כלי ראוי לקבלת התורה. לכן הספירה עולה, ללמד שבכל יום אנו מתעלים ומתקדמים לקראת מתן תורה.

תזריע-מצורע

הפרשה באה ללמד אותנו על הקשר בין סיבה ותוצאה, בין הזרעה לתוצאתה. בתחילתה היא מלמדת אותנו על הראשית, שזאת המחשבה. "אִשָּׁה כִּי תִזְרֶיעַ, וְיִלְדָה זָכָר", היה צריך לומר 'אישה כי תהרה וילדה זכר', אלא שמדובר על ראשית יצירת האדם, במחשבה. אומר הרב שליט"א, עד כמה צריך להיזהר באותו רגע ראשיתי וכמה קשות, ח"ו, יכולות להיות התוצאות. בכל תחום, יש רגע של עיבור במחשבה ואחרי כן יש לידה במעשה, ולכן כל כך חשובה המודעות שלנו בכל רגע, מפני שהיא המולידה את המציאות הבאה שלנו.

יחד עם זאת, כשכבר יש לידה וכבר רואים בשטח תוצאות, במקרה של הפרשה שלנו - נגעים, זהו ראשית התיקון. תינוק זה אותיות תיקון - אז זה מתחיל, והתיקון תמיד חייב להביא אותנו אל השורשים. בתחילת הפרשה זה ההזרעה של הכול. אחרי כן, נגע הצרעת זה כבר להוציא את הרע, לבטל אותו. כאשר הוא מופיע על פני השטח אפשר לתקן אותו. כמו שאמרנו, תרגום השם צרעת הוא 'סגירו'. הצרעת עוזרת לפתוח את הדברים הסגורים, שוברת את ההסגר של הרע, ואז יכול האדם להוציא את הרע ולתקן אותו. אנו נמצאים בערבו של חודש ניסן, כשבועיים לפני לייל הסדר. רבים מאתנו כבר עסוקים במרץ בניקיונות וסדרים חדשים. הפרשה מתקשרת לכל זה, מראה לנו עד כמה חשוב לחטט בכל פינה, בפנימיות ובחיצוניות, להוציא מתוכנו את כל החמץ המשול ליצר הרע. להתנקות ולהכין כלי לרגע הגדול של ליל הסדר, החיבור לאור העצום של יציאת מצרים, האור שיכול להוציא כל אחד מאתנו ממקום של ייסורים אל מקום של חירות אמתית.

על טהרה ועל טומאה. (הרב שרגא סימונס).

בכדי להבין בצורה טובה יותר את עולם התנ"ך, אנו מנסים לעיתים למצוא מילים 'משלנו', במקום ההגדרות בהן משתמשת התורה. הניסיון שלנו לתרגם את המושגים התנ"כיים לשפה היומיומית המדוברת, גורם למעשה, לקושי עצום בהבנתם של מושגים שונים בעולם היהדות. לרבים מהמושגים הללו אין הסבר מדויק בעברית המודרנית, משום שהם מייצגים רעיונות רוחניים עמוקים ביותר, שאין להם כל מקבילה בעולם המערבי של ימינו.

דוגמא טובה לכך, הם המושגים 'טומאה' ו'טהרה'. אלו הם שני מושגים, שפרשת השבוע שלנו מתמקדת בהם באופן מיוחד.

ב'סלנג' החופשי שלנו, אנו מייחסים ל'טהרה' את המשמעות של ניקיון, של תמימות או של דבר שאין בו מום. דבש שאין בו תוספות של חומרים משמרים, נקרא בפינו 'דבש טהור'. זהב שאין בו מתכות אחרות, נקרא 'זהב טהור'.

כאשר אנו שומעים את המילה 'טומאה', אנו מיד חושבים על דבר מושחת, מלוכלך, או אפילו בזוי. לכן אנשים רבים חושבים בטעות, שהמושג 'טמא' מתאר דבר שאינו ראוי מבחינה רוחנית, דבר מלוכלך.

הטעות הנפוצה הזו מצטרפת לדימוי הנוסף שיש ל'טומאה', כמושג הקשור רק לנשים ולמיניות ולכן נוצר הרושם, שהיהדות מפלה את הנשים לרעה ושהיא רואה את המיניות כדבר שלילי ו'מלוכלך'. אך חשיבה שכזו רחוקה מאד מההשקפה של היהדות...

טוב והרע, החיים והמוות

העיקרון היסודי ביותר של עולם היהדות, הוא האמונה, שהקב"ה הוא הא-ל היחיד, שהיה, הווה ויהיה אי פעם ביקום. האמונה שיש רק א-ל אחד בעולם ושלא קיים שום כוח עצמאי נוסף, חוץ ממנו. תפקידם של בני האדם בעולם, אשר בא לידי מימוש באמצעות הבחירה החופשית הנתונה בידם, הוא לבחור האם להתאמץ ולהתקרב אל הקב"ה, או האם להתרחק ממנו לעבר עולם האשליות והריקנות. אנו מכנים את הבחירה הזו – 'בחירה בין טוב לרע'. כאשר האדם עושה מעשה שגורם לו להתקרב לקב"ה, הוא למעשה בוחר ב'טוב'. כאשר הוא עושה משהו שמרחיק אותו מהקב"ה, הוא בוחר ב'רע'. (ראה "מורה נבוכים" של הרמב"ם, ג':23).

ל'רע', למעשה, אין קיום ממשי במציאות שלנו. ה'רע' למעשה הוא היעדרו של ה'טוב'. מעין 'ואקום של טוב'. ה'רע' הוא היעדר קיומו של ביטוי א-לוקי כלשהו, ברגע נתון. קיומו של הקב"ה יכול להיות ודאי וברור לעינינו, אך הוא עלול גם להיות מוסתר מאתנו למשך תקופות מסוימות. נוכחותו הברורה של הקב"ה בחיינו, היא הדבר שאנו מכנים 'טהרה'. לעומת זאת, מצב שבו הקב"ה נסתר מעינינו, נקרא בפינו 'טומאה'. במילים אחרות, ה'טומאה' היא למעשה 'היעדר טהרה' וכמו שה'רע' הוא רק 'ואקום של טוב', כך ה'טומאה' היא רק 'ואקום של טהרה'.

מצב של טומאה עלול לחול על כל אחד. על גברים, על נשים ואפילו על בעלי החיים. כאשר נוכחותו הברורה של הקב"ה – כלומר, הנשמה או החיים עצמם – עוזבים את האדם, את האישה או את בעל החיים, במצב כזה, הגוף הופך למצב של 'טומאה'.

מקורות הטומאה

בואו נחזור לרגע למושגי ה'סלנג' שבאו לתאר את ה'טומאה', כדבר מלוכלך או דחוי מבחינה רוחנית. מה לדעתכם יהיה יותר 'מלוכלך' מבחינה רוחנית – כלב מת או אדם מת? רוב בני האדם יענו שכלב מת הוא דבר הרבה יותר 'מלוכלך' מבחינה רוחנית, משום שהכלב נמצא ברמה הרבה יותר נמוכה ופחותה מרמתו הרוחנית של האדם. אולם למעשה, גופו המת של האדם מכיל רמה הרבה יותר גבוהה של 'טומאה'.

הסיבה לכך היא פשוטה. כאשר האדם הוא עדיין יצור חי ונושם, יש בו נשמה א-לוקית – יש בו נוכחות גלויה של הקב"ה בתוכו – ולכן הוא נמצא ברמה הרבה יותר גבוהה של 'טהרה' מכל בעל חיים אחר בעולם. הנוכחות הא-לוקית שקיימת באדם, היא הרבה יותר חזקה מהנוכחות הא-לוקית הנמצאת בתוך בעלי החיים. כיוון שכך, כאשר הנשמה נעתקת מן הגוף, היא משאירה בתוכו ואקום הרבה יותר גדול של 'טהרה' ולכן רמת ה'טומאה' גדולה יותר מאשר אצל בעלי החיים.

בסולם ה'טומאה' שהתורה מדרגת, דרגת הטומאה הבאה, שמופיעה (אחרי גופו של אדם מת), היא האישה היולדת (ויקרא י"ב:2). הסיבה לטומאה הגדולה של היולדת היא, שגם אצל אישה שילדה תינוק, נוצר למעשה חלל של ואקום, משום שהיה בתוכה אדם נוסף – התינוק שלה – שעזב אותה. כלומר, גם כאן היה איבוד מסוים של חיי אדם מתוך הגוף.

עובדה מעניינת שכדאי לציין היא, שכאשר אישה יולדת בת, היא נשארת טמאה למשך זמן כפול מאשר משך הטומאה שלה לאחר לידתו של בן זכר (ויקרא י"ב:5). התורה קובעת זאת, משום שנוכחותה של בת בתוך גופה של האם מעניקה לה רמה כפולה של טהרה. הנקבה נושאת בתוכה את היכולת ללדת, את היכולת ליצור חיים וזוהי יכולת שמאפיינת את היצירה הא-לוקית. לכן יש כאן רמה גבוהה יותר של טהרה. אם כן, כאשר אישה יולדת את בתה התינוקת, נוצר ואקום רוחני גדול יותר מאשר אצל אישה שיולדת בן זכר ולכן, כאשר האישה יולדת בת, משך זמן הטומאה שלה ממושך יותר.

לחישה של מוות

הדבר הבא המופיע ב'סולם הטומאה' הוא אובדן 'פוטנציאל של חיים' מתוך הגוף. טומאה מסוג זה משפיעה הן על הגברים והן על הנשים. לאחר קיום יחסי אישות, האיש נכנס למצב של טומאה, בגלל אובדנם של 'אבני היסוד' שהכילו בתוכם חיים, במהלך קיום היחסים (ויקרא ט"ו:16). נשים נכנסות למצב של טומאה כאשר הווסת מופיעה אצלן, משום שכאן מתרחש אובדן ממשי, כשהאישה מאבדת מתוכה 'פוטנציאל של חיים' (ויקרא ט"ו:19). הגמרא מכנה זאת 'לחישה של מוות'.

הטומאה איננה מצב של נחיתות רוחנית ואיננה מייצגת את המלוכלך או המזוהם. הטומאה מייצגת את אובדן החיים. את אובדן הקרבה לקב"ה, שמהותו העיקרית היא – חיים.

*מבוסס על ספרו של הרב יצחק קופרשמיט.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן" (י"ד, ב) ('משכני אחריו')

בפרשתנו מתארת התורה מיני נגע צרעת וסימנים בעור האדם, בצבע צהוב, לבן, ירוק ואדום, על פיהם מחליט הכהן להסגיר את המצורע ולטהרו או לטמאו. בדרך רמז יש לבאר, שסימנים אלו הינם כתמרור אזהרה לאדם, שיעצור ויעשה חשבון נפש על מעשיו. הדברים יובנו יותר בהקדם משל נפלא:

מעשה בבן עיר שהיה רגיל לסחור עם בן כפר, העובד רק בשדות ופרדסים, ולא הכיר מעולם את העיר הגדולה ואת התפתחות הטכנולוגיה. יום אחד החליט הסוחר בן העיר לקחת את רעהו הכפרי במכוניתו, ולהציג בפניו את החידושים הטכנולוגיים. במהלך הנסיעה הגיעו השניים לצומת דרכים המתפצלת לארבעה כיוונים. לפתע נעצרה המכונית. בן הכפר התפלא לראות מכוניות עוברות מהצד השני באופן מופתי, בעוד שהמכוניות בצד האחר אינן זזות. לאחר מכן הבחין שהמכוניות שנעצרו בתחילה מתחילות לנסוע בסדר מופתי, בו בזמן שהמכוניות שבצד השני נעצרות. נדהם בן הכפר מהסדר ושאל את חברו: "כיצד מצליחים הם לשמור על סדר כל כך מופתי?" "שוטה שבעולם", ענה לו חברו, "מדוע מביט אתה על המכוניות אשר בכביש? הבט למעלה מהן! שם, למעלה, מוצב רמזור, המאיר באור אדום, צהוב או ירוק, ולפיו נוסעות המכוניות או עוצרות. אילולי הרמזורים, הייתה שוררת ערבוביה גדולה. הם המורים אימתי מחויבים לעצור, ואימתי יכולים להמשיך לנסוע." זה המשל.

והנמשל: בנגעי הגוף ישנם צבעים שונים – צהוב, לבן, ירוק ואדום. הצבעים הללו מהווים כרמזורים שמורים לאדם את הדרך אשר ילך בה, והמעשה אשר יעשה (שמות יח, כ)

חידון לפרשת תזריע

1. פרשה זו עוסקת בהלכות מילה. א. מיהו האדם הראשון בתורה שנימול ע"י אביו? ב. מיהו התינוק הראשון בתורה שנימול בגיל שמונה ימים? ג. מיהו התינוק הנוסף שמילתו מתוארת בתורה?

א. בפרשת לך לך, אברהם מל את ישמעאל בנו בגיל 13 (בראשית יז כג, כה). ב. בפרשת וירא, יצחק היה התינוק הראשון שנימול ביום השמיני להולדתו (בראשית כא ד). ג. בפרשת שמות, בנו השני של משה נימול ע"י אמו ציפורה (שמות ד כה).

2. א. היכן מופיע המספר 33 בפרשה זו? ב. היכן מוזכר המספר 33 בתורה ובנביאים?

א. אחרי לידת בן, היולדת טמאה לענייני קדושה במשך 33 יום (ויקרא יב ד). ב. בפרשת ויגש, כשעם ישראל יורד למצרים, מסופר שללאה היו 33 צאצאים (בראשית מו טו). המלך דוד מלך במשך 33 שנים בירושלים (שמואל ב' ה ה).

3. באיזו הלכה הנקבה היא פי 2 מהזכר?

טומאת לידה נמשכת 7 ימים לבן זכר ו-14 יום לבת (ויקרא יב ב,ה). ימי הטומאה המשנית אחרי הלידה הם 33 בלידת זכר, ו-66 בלידת נקבה (ויקרא יב ד,ה).

4. איזו מכה מעשר מכות מצרים מופיעה בפרשה זו?

התורה דנה בהלכות צרעת השחין בעור (ויקרא יג יח). שחין הוא אחד מעשר המכות המופיעות בפרשת וארא (שמות ט ט).

5. מהם חמשת הצבעים שמוזכרים בפרשתנו?

חמשת הצבעים הבאים שמוזכרים בפרשתנו, מופיעים כולם בהקשר לצרעת: לבן (ויקרא יג ג), אדמדם (יג כד), צהוב (יג לו), שחור (יג לז) וירקרק (יג מט).

6. באילו שני הקשרים מוזכרת אש בפרשתנו?

א. התורה דנה במקרה בו אדם לוקה בצרעת על 'מכוות אש' (כוויה) שהחלימה (ויקרא יג כד). ב. בגדים שלקו בצרעת חייבים להישרף באש (ויקרא יג נב,נז).

7. אילו שני עניינים בפרשה זו כוללים את המספר 7?

א. אישה שילדה בן טמאה במשך 7 ימים (ויקרא יב ב). ב. מצורע ובגדים מצורעים, מבודדים במשך 7 ימים (ויקרא יג ד,כא,כו,לא,לג,נ,נד).

8. באילו שני מקרים המתוארים בפרשה זו חייבים לקרוע בגדים?

התורה אומרת שבגדיו של המצורע "יהיו פרומים" (ויקרא יג מה). אם בגד מצטרע חייבים לכבסו ולבודד אותו במשך 7 ימים. אם לאחר התקופה הזאת כתם הצרעת דהה, יש לקרוע את החלק שעליו נמצא כתם הצרעת, ובשאר הבגד ניתן להשתמש (יג נו).

9. באילו שני מקומות בחומש ויקרא מופיע איסור לקרוע בגדים?

בפרשת שמיני, אחרי מותם של נדב ואביהו, נאסר על אהרון ובניו הנותרים לקרוע את בגדיהם כסימן לאבל (ויקרא י ו). בפרשת אמור, נאסר על כהן גדול לקרוע את בגדיו (ויקרא כא י).

10. בפרשה זו, מהן המילים שהמצורע צריך לקרוא בקול פעמיים? איזו מצווה נוספת (בספר במדבר) דורשת ממישהו לחזור פעמיים על מילה בקול?

המצורע צריך לקרוא פעמיים 'טמא טמא' (ויקרא יג מה). בפרשת נשא, אישה שנחשדת בבגידה (סוטה) חייבת לענות להשבעת הכהן במילים: "אמן, אמן" (במדבר ה כב).

שאלות חידון א'ב' לפרשת תזריע

- א. אחד הצבעים המעיד על נגע צרעת
- ב. נגע צרעת יכול להיות באדם, בקירות הבית או ב_____
- ג. קרחת בחלק הראש שליד המצח
- ד. אחד הסימנים בנגע צרעת השער. שהוא _____
- ה. מה כתוב במקום: כבסו אותו?
- ו. מלה שיש באמצעה אות גדולה – גימ' ל רבתי
- ז. המלה הראשונה בפסוק האחרון בפרשה
- ח. בשר בריא = בשר _____
- ט. ההפך מטמא
- י. יכסה
- כ. הפורח מן הטמא טהור. במקרה שכהן טמא נגע ו_____ , הרי הוא טהור
- ל. המצרע צריך לשבת מחוץ _____
- מ. המקום שבו הבריא הפצע שנגרם על ידי אש
- נ. הפרשה עוסקת בנושא _____
- ס. צרעת בארמית
- ע. ביום השמיני להלדת בן מלים את בשר _____
- פ. ראשו של המצרע צריך להיות _____
- צ. הפרשה עוסקת בנגע ה_____
- ק. מקום בראש קרוב לצד הערף שבו נשרו השערות
- ר. ואיש כי ימרט _____ קרח הוא טהור הוא
- ש. דלקת קשה של העור
- ת. תתרחב

התשובות לחידון הא'ב' פרשת תזריע

- א. אדמדם
- ב. בגד

- ג. גִּבְחַת
- ד. דֶּק
- ה. הַכֶּבֶס
- ו. וְהִתְגַּלַּח
- ז. זֹאת
- ח. חִי
- ט. טָהוֹר
- י. יַעֲטָה
- כ. כָּלוּ הַפֶּךָ לְבֹן
- ל. לַמַּחֲנֶה
- מ. מַחֲיֵית הַמִּכּוֹה
- נ. נִגַּע הַצָּרַעַת
- ס. סְגִירוֹתָא
- ע. עָרְלָתוֹ
- פ. פְּרוּעַ
- צ. צָרַעַת
- ק. קִרְחַת
- ר. רֹאשׁוֹ
- ש. שְׁחִין
- ת. תַּפְּשָׁה

פרשת מצורע

תורת המצורע (הרב שמואל רבינוביץ שליט"א)

עונשו של המצורע קשה מאוד "והצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה, וטמא טמא יקרא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". עונש זה אינו מספיק! הלכות טהרה מפורשים נקבעו למצורע, עד שסדר זה הוגדר בתורה "תורת המצורע", כי תכלית עונשו הוא לטהר את פיו ולתקן את מעשיו, ועל כן נקבע לו סדר תשובה וחרטה.

בסדר הטהרה נאמר "ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" ואמרו בגמרא במסכת ערכין: מדוע הוזקק המצורע לציפורים? לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטים

תמיד בצפצוף קול. ועוד אמרו שם שעץ ארז בא משום שהנגעים באים על גסות הרוח, ועל כן מביא גם שני תולעת ואזוב כדי שישפיל עצמו מגאוותו כתולעת ואזוב.

יש להבין את קורבנו של המצורע שנראה כסותר את עצמו. מחד מביא ציפורים משום פטפוטי דבריו, אך במקום לשחוט את שני הציפורים המסמלים את חטאי לשון הרע הוא משלח את הציפור השנייה על פני השדה, דהיינו שנותן לה חיות? זאת ועוד, הוא מביא שני תולעת ואזוב כדי להורות על הכנעה ושפלות כתולעת ואזוב, אך מאידך מביא עץ ארז שמסמל גאווה, דבר שגם הוא לכאורה סותר את עצמו?

הרבי מאפטא האוהב ישראל זי"ע שיום פטירתו חל בשבוע זה פירש, שהציפור השנייה אותה משלחים חיה, מלמדת אותנו שלאחר ששחטו את הציפור האחת שהיא כנגד הדיבור האסור, צריך לחזק ביותר את הדיבור המותר, ועל כן מפריחים אותה ונותנים לה חיות מחדש, כדי שיגביר את עיסוקיו בלימוד תורה ובדיבורים המותרים. כי רק באמצעות העיסוק בתורה ניתן להימנע מדיבורים אסורים. כמו כן אף שלוקחים תולעת שני המרמזת על שפלות והכנעה לוקחים עמה עץ ארז, כדי לרמז שבדברים שבקדושה יש להתחזק כארז בכדי לקיים את ציווי ה' במלוא הכוח ובמשנה תוקף.

כמה מתאים להוסיף פה את דבריו של האוהב ישראל זי"ע כי שבת הגדול נקראת ע"ש יציאתנו מקטנות לגדלות. כי בעת ההיא יצאנו ממצב של קיום מצוות מרצון והתנדבות כילד, למצב של גדול, העושה מתוך מצב של מצווה ועושה, כבר אמרו חז"ל (ע"ז ג') שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. תפקידינו לגדול, לפרוח ולהתחזק בקיום מצוות ה' ולא להיות מקטני האמונה בעניינים אלו ובכך ניתן לגבור על הרע.

צרעת מידה כנגד מידה (צ. מנדלסון)

נגע הצרעת הוא כתם שיכול להופיע על גוף האדם, על קירות הבית או על בגד מבדים שונים.

הגמרא בערכין אומרת: "בעוון לשון הרע נגעים באים על האדם". אדם שהולך ומדבר על השני דברים שאין איש יודע (גם אם זה נכון...) או דברים שהזולת מבקש להסתיר מעיני כל - מקבל נגע צרעת בבית, אם לא חזר בתשובה מקבל צרעת בבגדו ואם עדיין עומד בסורו מקבל הצרעת בגופו.

מצורעים שנזכרו בתנ"ך: מרים הנביאה, נעמן, מצורעי שומרון, עוזיהו המלך...

אם כך יש לנו שלשה סוגים: נגעי אדם בעור, נגעי בגדים, נגעי בתים.

שואל הכלי יקר: מדוע דווקא באים הנגעים בעור, בבגד או בבית?

והוא משיב: כיוון שהקב"ה משיב לאדם כגמולו, בהנהגה של: "מידה כנגד מידה" כל שלשת הדברים הם כיסויים לאדם: בית - כיסוי ומגן לאדם, לבוש - כיסוי לגופו של האדם

ועור - כיסוי לבשרו של האדם... אתה גילית מה שהחבר רצה לכסות - הקב"ה יפגע במה שאתה מתכסה...

הנגעים ולקחם (הרב יוסף זילברפרב שליט"א)

פרשת תזריע היא פרשה קשה הן מבחינת התוכן והן מבחינת ההסבר. קשה מאד להסביר את עניני הנגעים בכללן ובפרטן. אחדים מסבירים את הפרשה על רקע של רפואה ובידוד, חושבים כאילו הנגעים והסגרם נוסדו לפי חוקי הבריאות ונעשו כדי להרחיק את בני ישראל ממחלה מדבקת.

גם ההלכות של נגעים הן עמוקות מאד וקשות יותר מכל שאר הלכות טהרות ולא רבים היו בקיאים בהן. בזמן הבית היו רבים עוסקים בזה, אולם אחרי החורבן רק יחידים התמחו בנגעים ואהלות. בתקופת התנאים הננו מוצאים שרבי אלעזר בן עזריה אומר לרבי עקיבא: עקיבא, מה לך אצל אגדה, כלה מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות שהן חמורים ובהם אתה מחודד ולא באגדה (סנהדרין). נגעים ואהלות הן הלכות עמוקות ובימי האמוראים הצטיין רבה בר נחמני בהלכות אלה ואמר על עצמו: "אני יחיד בנגעים, אני יחיד באהלות". גם בקשת האדם מישראל בתפילתו הראשונה במוצאי שבת אחרי תפילת ערבית היא: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך", ברכה ומשאלה מיוחדת במינה. ואם כי פרשת נגעים לא מובנת לנו במובנה המעשי, יש הרבה מה ללמוד ממנה בשטח המוסר והרוח.

הרמב"ם בפירושו למשניות במסכת נגעים אומר: "וזה על דרך המוסר והתוכחה, הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים ואינן חולאים טבעיים בשום פנים, לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם שלא יקרה בהם צרעת, אלא בקריאת התורה על הדמיון אשר זכרנו, וכן נגעי אדם תראה שישים הנתקים צרעת והוא חולי הנקרא חולי שועל, ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן, והוא תכלית הצרעת והיותר גדולה והיותר חזקה, ואמנם הם עניינים תורניים לפי מה שזכרנו" וכו'.

האלשיך אומר: "טעם ההסגר הוא כדי לחזור בתשובה. כי הצרעת באה על פתחי פיו מלדבר לשון הרע, על כן למען ייתן אל לבו לתקן את אשר עוות, יצו הא-ל שבהירות בו מראה הצרעת, יסגירו הכהן שבעת ימים, למען ישיב אל לבו כי הסגיר בעד רוע ניב לשונו ולרמוז שיפתחו פתח התשובה וישים לפיו מחסום". וממשיך האלשיך: "לפיכך אין מוצאים בדורותינו מראות – נגעים, משום שהנגע הרי נגרם כתוצאה מזה שיש בו באדם חטא, וחלק הקדושה שבו אינו יכול לסבלו והוא דחקו אפוא החוצה בצורה של נגע, שהוא באמת מטמא. ברם, היה זה רק בדורות הקדמונים, כאשר חלק הקדושה שבאדם מישראל היה חזק ועצום אפילו אצל החוטאים, והיה בכחו לדחוק החוצה את מעט הטומאה, אבל בדורותינו אין כח קדושה עצום כזה, ולכן אין נגעים".

כמובא, הנגע הפופולארי ביותר שחז"ל התריעו כל כך עליו, זהו לשון הרע. בנגע זה נתפסים גדולים וקטנים גם יחד. בשם גדול בעלי המוסר רבי ישראל מסלנט זצ"ל אומרים

שהסביר את הסמיכות של פרשת תזריע לפרשת שמיני, כי בפרשת שמיני מדובר על טמאות וטהורות – מה מותר לאכול ומה אסור, והיות ואנשים אינם זהירים מלצער את הזולת, לשפוך את דמו ולהרוג אותו בלשון הרע ורכילות, אם כי זהירים הם בענייני מאכלים אסורים, לכן הסמיכה התורה אחרי הטמאות וטהורות פרשת לשון הרע, להזהירנו שלא רק הטמאות אסורות לאכילה, אלא גם את האדם אסור לאכול ולשפוך את דמו.

מספרים על אחד מגדולי המוסר שחלה. בא אליו הרופא שבדק אותו ובקש להראות לו את הלשון. כשראה הלשון אמר הרופא: רבי, הלשון שלו אינה נקייה. על זה ענה הרב באנחה גדולה: ידוע לי, כי בעוונותינו הרבים, למי יש היום לשון נקייה ... ולכן נצטוונו "נצור לשונך מרע".

לפי דברי החפץ חיים זצ"ל, גם התלבושת ובגדים מהווים בימינו נגע גדול וגורם לכל מיני מכשולים וסכסוכים. הריצה אחרי בגדי פאר ומותרות מביאים למחלוקות ובמיוחד נכשלת בזה האישה, בכל מיני רכילות ולשון הרע, כדי להדביק את שכנתה, דבר המביא לקנאה ושנאה.

אולם הנגע הקשה ביותר הוא נגעי בנים, כדברי חז"ל במסכת סנהדרין על הפסוק "ונגע לא יקרב באהליך" – שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. אוי לאותו הורה שבנו מקדיח תבשילו אפילו בינו לבין עצמו בחיים הפרטיים, גם אז הנגע עמוק בעור בשרו של ההורה, במיוחד אם מקדיח תבשילו ברבים שהנגע יצא לחוץ והצבור הרחב מצביע ומדבר על הנגע ואומר להורים ראו גידולים שגדלתם.

ברם, הילדים הם בבואה של ההורים כדברי הגמרא בסוכה ששיחת התינוק בשוק היא או של אביו או של אמו, ולכן הדרישה לתקון הנגעים צריכה להתחיל מההורים עצמם. כדי לשמור את הבית מנגעים, נתנו לנו חז"ל עצה מעשית: המדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, עליו הכתוב אומר: "וידעת כי שלום אהלך".

עלינו לגרש את החושך מביתנו יחד עם כל הנגעים, נדליק את אור התורה ואז נזכה שיקויים בנו: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך".

יד ה' בדבר (אור דניאל, אנשים מספרים על עצמם)

נגע הצרעת בא לאדם על חטא לשון הרע וגסות הרוח. הצרוע נענש גם בהגליה, הרחקה, והוא עצמו חייב להכריז: "טמא טמא יקרא". אין ספק, שעונש זה של ביזיונות הוא חמור ביותר והוא פוגע בדבר הרגיש ביותר אצל האדם – כבודו נפגע ונרמס.

ולפלא! התורה הרי יודעת לחוס על כבודו של אדם ומדוע כאן נענש האדם בביזיון גדול כל – כך?

לצערנו האדם מסתכל על ההתרחשויות כדבר שבאקראי, ואינו רואה את המהלכים המתנהלים בעולמות העליונים. חסרה לאדם התמונה במלואה. הוא רואה חלק ועוד חלק ואינו רואה את כל המערכה. כפי שמובא בסיפור המעשה להלן, הסיפור מובא בספר "אנשים מספרים על עצמם" לרב חיים ולדר:

אני תושב המרכז, ועוסק בליווי ובאבטחת טיולים. מטבע הדברים, המקצוע שאני עוסק בו מפגיש אותי לא רק עם מקומות ואתרים, אלא גם עם בני אדם מכל הסוגים, מכל הגילאים, מכל העדות ואפילו מכל הדתות.

זה היה לפני מספר שנים. ליוויתי קבוצת יהודים תושבי ארצות הברית, שהגיעו לטיולים מאורגנים בארץ. במשך כחודש היינו נוסעים לאותם מקומות, אומרים אותם דברים, מספרים אותן בדיחות חבוטות באותה אנגלית משובשת שישראלים אינם מסוגלים להשתחרר ממנה.

באחד הטיולים הודיע לנו מארגן הטיול שעליי לשבת בקדמת האוטובוס, כלומר בשני המושבים הראשונים הסמוכים לנהג. מיהרתי לאוטובוס שלי והתמקמתי במושב האמור. כאשר עלו הנוסעים והתמקמו, הודיע לי המארגן כי עליי לעבור לאוטובוס אחר. אספתי את חפציי וירדתי מהאוטובוס, אך ידעתי שככל הנראה המקומות הראשונים יהיו תפוסים, שהרי לא הייתי שם כדי לתפוס אותם.

ואכן כך היה. במושב הראשון התמקם יהודי בשנות השישים לחייו. הוא היה די רחב, כך שלא בדיוק נשאר לי מקום, ובכל זאת התיישבתי לידו. זה לא היה יותר מדדי נוח לשבת ליד איש שתופס לך מושב וחצי, וכעת מתחיל המאבק הבלתי רשמי "מי, מעיף את מי". אם הייתם רואים את הברנש, הייתם מבינים ש'להעיף' זו לא המילה הנכונה כאן. לא מעיפים אנשים כאלה. בעצם, בקושי מזיזים אותם. למען האמת, אפילו הם מזיזים בקושי את עצמם, כך שבאמת הכיוון באופן כללי זה לגרום לו להזיז את עצמו, וכמו שהוא נראה, הייתי צריך לספק לו סיבה טובה מאד לעשות כך.

ואז עשה האיש את הטעות הראשונה שלו. הוא מצא איזה חינמון ששכב באוטובוס שבועיים והחל לקרוא בו. אם יש משהו שאני שונא, הוא שמישהו אחר קורא איתי, לא חשוב מה: ספר, עיתון, עלון משתמש לתרופה. כשאתה קורא – אתה רוצה לעשות זאת לבד. בלי שותפים ובלי אחים לצרה או לבדיחה או כל מה שלא יהיה רשום שם. חשבתי שאם אתחיל לקרוא אתו, יש סיכוי שהוא משתכנע לקחת את העיתון ולעבור למושב אחר. אבל האיש התגלה כברנש די חברותי. הוא הניח לי לקרוא אתו, ואפילו, כמה מוזר, הזיז את העיתון לכיוון שלי כדי שארגיש בנוח, כמו שעושים בעלון של קידוש לבנה. אם יש משהו שאני שונא יותר משקוראים איתי בעיתון הוא, שקוראים בעמוד שלי. בסדר, החלטת להיכנס לי לחיים – תעשה זאת בעמוד המקביל, בבקשה. העיתון גדול ואינך חייב לבחור דווקא בעמוד שלי. ומה אתם חושבים שעשיתי, אם לא להתעניין דווקא בעמוד

שלו? ואם לא די בכך, אפילו הבטתי בידיעה הספציפית שהוא קרא בה, כאשר אני מכין את עצמי לשלב המרגיז עד כדי סכנה: "לדבר אתו על הידיעה".

הידיעה עסקה בגופת נעדר, שהתגלתה באזור כפר סבא. על פי הידיעה היה זה נער שנעלם אחת עשרה שנים לפני כן, ואיש לא ידע מה עלה בגורלו, וכעת בעקבות מעצר של כמה צעירים התברר שהם אלה שגרמו למותו והחביאו את גופתו. זו הייתה פרשה שזעזעה את המדינה בשל הזילות שגילו הצעירים בחיי אדם. כאמור, היה זה עיתון משבועיים קודם לכן, ובינתיים הובא הנער למנוחות.

ואז שמעתי את עצמי אומר: "הייתי בהלוויה שלו. הוא נקבר בכפר סבא". מבלי משים עשיתי את הצעד של "לדבר על הידיעה". "מה היה לך לעשות שם?" שאל האיש.

"אני מתנדב ב'חברה קדישא' בכפר סבא" עניתי. "באמת???" אמר האיש, ומיד ידעתי שהוא לא הולך מכאן, יהיה מה שיהיה. הוא נשמע ממש מתעניין, בניגוד אליי, שדיברתי כדי לעצבן אותו. "באמת", אמרתי. "אני אמנם מתפרנס מהדרכת טיולים, אך מתנדב בחברה קדישא. אתה יודע, הלקוחות לא מתלוננים..." נידבתי את אחת הבדיחות החבוטות של אנשי חברה קדישא. "אני לא סתם מתעניין", אמר, "אני חושב שאבא שלי קבור שם". "אתה רק חושב? תגיד לי, ואיפה אתה חושב שאתה גר?"

"בלוס אנג'לס", מיהר לענות ולגרום לי לקלוט שלא הבין את הבדיחה על חשבוננו.

"לא הבנת", אמרתי, "מה פירוש 'אתה חושב שאבא שלך קבור שם'? אתה אמור לדעת, לא לחשוב". הוא נאנח אנחה ארוכה ואמר: "אני יודע שהייתי אמור לדעת, אבל גם הוא היה אמור לדעת איך אבא מתנהג". "אתה רוצה לומר לי שמעולם לא היית בקבר של אביך?" שאלתי. "זהו, שהוא לא כל כך תיפקד כאבא שלי", אמר, "הוא נעלם מחיי בגיל 12, עזב את אמי ואת שלושת ילדיו. בתקופה מסוימת בגיל 16 ניסיתי ליצור קשר אתו. בכל זאת, רציתי אבא כמו כולם, אך הוא פשוט היה סגור בתוך עצמו, לא ידע לשמור על קשר, להחמיא, ליצור שיחה, כלום.

"בגיל 18 ראיתי אותו ברחוב. הוא עמד בצד השני של המדרכה, ואני נופפתי לו לשלום. הוא הביט בי. ראיתי שהוא מזהה אותי ולא יודע מה לעשות עם עצמו. הוא פשוט הסתובב והלך משם. זה הרגע שבו הבנתי שאין לי מה לחפש קשר אתו, שהוא אינו מעוניין או אינו מסוגל להיות בקשר איתי. הבנתי כי עליי לדאוג לעצמי, שלבי לא יישבר. חתכתי ממנו, עזבתי את הארץ, ניסיתי את מזלי בחו"ל, ואכן שם המזל האיר לי פנים. התחלתי בתחום המלונאות, ובגיל 25 כבר היה לי המלון הראשון שלי. לאחרים כבר הגעתי בלי בעיה. הבאתי לארצות הברית את אמי ואת אחיותיי, כולנו התחתנו שם, הקמנו משפחות. אמי נפטרה לפני כעשרים שנה, אבי לא שמענו וגם לא התעניינתי.

"לפני שמונה שנים אמרו לי שהוא נפטר. קרוב שהגיע לחו"ל סיפר לי זאת במקרה. לא התעניינתי מתי והיכן נקבר. עד הרגע הזה הוא אפילו לא צץ בזיכרוני, אבל כשאתה

אומר שאתה מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, המילים 'חברה קדישא' ו'כפר סבא' מתחברות לי, ואני נזכר באבא שלי". "מה הקשר לכפר סבא?" אני שואל. "אבי התגורר בכפר סבא", הוא אמר. "מתי?" "כשהייתי בן 18, לפני 42 שנים". "ואולי הוא עבר דירה?" שאלתי. "אולי" משך בכתפיו. "ואולי קנה חלקת קבר במקום אחר?" "לא יתכן", פסק. "לא היה לו גרוש על הנשמה. הוא חי מהיד לפה. לא היה לו כסף מיותר, ודאי לא לחלקת קבר". "בעצם, למה אני מקשה עליך?" אמרתי, "אני הרי מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, אני יכול לבדוק לך את העניין הזה תוך מספר דקות". "נו, בשביל מה התיישבת לידי?" הוא מגחך. "בשביל להזיז אותך", רציתי לומר, אבל כמובן רק רציתי...

התקשרתי למשרד וביקשתי מהמזכיר לבדוק היכן קבור פלוני אלמוני. אמרתי לו את שמו המלא של האיש, הוא חיפש ולבסוף אמר: "כן, הבן אדם קבור כאן", וציין גוש וחלקה. "רגע", אמרתי, "ומתי הייתה הקבורה של האיש הזה?" "תן לי לבדוק", הוא אומר, "אני רואה, זה היה לפני שמונה שנים". "אבא שלך נפטר לפני שמונה שנים?" אני שואל את התייר שלצדי. "כן". ואז אני מחליט לשאול על דעת עצמי: "באיזה תאריך הוא נקבר?". והפקיד עונה לי: "התאריך הוא י"א בסיוון, לפני שמונה שנים". "אתה רציני?" אני אומר לו, "אתה יודע שזה יוצא מחר". "אני לא רציני. המחשב רציני", הוא אומר ביובש. "על פי המחשב, היארצייט שלו יוצא מחר".

חשבתי שאני מתעלף "תקשיב טוב, ר' ייד", אני אומר לתייר שלצדי, "באמת לא התיישבתי לידך לחינם. לא במקרה הסתכלתי בעיתון שלך וראיתי את הידיעה על גופת הנער, וגם לא לחינם סיפרתי לך שאני מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא. הכול משמים, מסתבר שאבא שלך קבור שם בכפר סבא, ולא זו בלבד, אלא שמחר היארצייט שלו. תגיד, אתה אמרת עליו קדיש?" "איך אמרתי קדיש אם לא ידעתי מתי נפטר?" הוא שואל, "חוץ מזה, הוא לא היה כל כך אבא בשבילי". "הוא לא היה כל כך אבא, אבל מבחינה דתית אתה מחויב להגיד עליו קדיש, זו חובה שלך, לא סתם קוראים לזה 'חיוב'".

"אז מה אני עושה?" "בא איתי לכפר סבא, נעשה אזכרה ותגיד עליו קדיש". "ואיך יהיה מניין?" הוא שואל. "נסתדר", אמרתי, אף שלא היה לי מושג איך, כי מהיכרותי הלא קצרה עם תושבי כפר סבא הספקתי להבחין בהבדלים בין בית הקברות הריק בכפר סבא, לעומת בית הקברות בבני ברק המלא וגדוש במבקרים, שלא שוכחים את סבא שלהם גם אחרי ארבעים שנה.

נסענו למחרת. ניצבנו ליד הקבר ולא היה לנו מושג מה עושים. שום בן אדם לא נראה באופק, היה שם שקט כמו איזה בית קברות... "תגיד, איך אומר קדיש אם אין מניין?" הוא שואל. מרחוק נראתה קבוצה לא גדולה של אנשים. "בוא נחכה להם שיסיימו, ניגש ונבקש שישלימו מניין", אמרתי, אף שמהיכרותי הלא קצרה עם תושבי כפר סבא ידעתי, שהסיכויים שאלה יישארו רגע אחרי האזכרה של קרובם, שואף לאפס.

לפתע הקבוצה עוזבת את הקבר הטרי ומתקדמת לעברנו. הם מתקרבים ועוצרים ממש ליד הקבר של אביו של התייר. אישה עטופה בצעיף אומרת למישהו: "תגיד עליו קדיש, הוא היה אדם יקר". "רגע", אני אומר, "יש כאן את הבן שלו שיאמר עליו קדיש". האישה מביטה בתייר ואומרת: "אתה הבן שלו? איפה היית עד היום?" הוא נבוכ, ואני עניתי במקומו: "אביו התגרש מאמו כשהיה בגיל צעיר".

"תגיד לי, אתה יודע שאבא שלך מלאך?" "נו טוב, את המידע הזה הוא החמיץ", רציתי לומר בציניות, אך לא אמרתי. זה לא היה במקום. "ספרי לי על זה", אמר.

"אני אימא שלו..." וכאן נקבה בשמו של מי שגופתו התגלתה שבועות אחדים לפני כן. "הבן שלי נעלם לפני אחת עשרה שנה, ולאיש לא היה אכפת. המשטרה חיפשה אחריו חודש והזניחה את התיק. רק אבא שלך הלך וחיפש, ברר וחקר במשך שנים, עד שנפטר. הוא גם עזר לי כאישה אלמנה, הביא לי דברים הביתה, שכר לי עורך דין, אף שלא היה לו הרבה כסף. הוא עשה הכול כדי למצוא את הגופה של הבן שלי. לפני שהוא נפטר, הוא אמר לי שם של תיכון בכפר סבא, שלדבריו כמה תלמידים בו קשורים להיעלמותו של בני. הוא העביר את זה למשטרה, אבל המשטרה לא התייחסה. לפני חודשים אחדים, במהלך ריענון של הפרשה ופרשיות אחרות במשטרה, עלו על זה. הם הצליבו בין המידע שהוא נתן על התיכון, ובין כמה פשעים שפענחו וחקרו במשך השנים, וגילו כי אכן תלמידים, שלמדו באותו תיכון היו אחראיים למותו ולהעלמת גופתו. הם חקרו אותם שוב, ואז הכול התגלה.

"אני חייבת לו הרבה, לאבא שלך, לכן דאגתי גם בהלוויה שלו וגם בכל יום בשנה, שיגידו עליו 'קדיש'". הוא מעולם לא סיפר לי שהיה לו בן". אני מביט באיש שדמעות בעיניו, והוא מתבונן בי. שנינו איננו מאמינים למשמע אוזנינו.

"שימי לב מה קרה כאן", אני אומר לה. "אתמול במקרה שנינו קראנו עיתון מלפני כמה שבועות, שבו הופיעה ידיעה על בןך, שגופתו נמצאה, זה גרם לי לספר שאני מתנדב בחברה קדישא בכפר סבא, הוא התעניין אם אני יודע איפה קבור אביו. תשמעי, גברת, הבן שלך יצא מקברו כדי לגרום לבנו של מטיבך ללכת ולומר קדיש על קברו. אין שוב הסבר לתזמון הלא יאומן הזה.

כולם היו המומים ומזועזעים מהגילוי השמימי הזה. לאיש לא היה ספק שיד ה' בדבר. פעילותו של האיש, שנועדה לשמור על כבוד המת, הובילה בסופו של דבר להבאתו של המת לקבר ישראל. האיש שבחיינו פעל בצורה בלתי מובנת, הצליח להביא את בנו לומר קדיש על קברו.

נפרדנו למחרת. לא שמעתי עליו מאז, אבל בתוכי נשאר הסיפור המופלא הזה.

אומרים "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". אני הייתי קורא לסיפור הזה: "שלח לחמך על פני הארץ".

המצורע נכנס ראשון

כתוב במשנה במס' נגעים: המצורע נכנס ראשון לבית-הכנסת ועושים לו מחיצה גבוהה עשרה כדי שלא יטמא את הקהל, (כי מצורע מטמא באוהל אבל לא כמו מת, כי במצורע די במחיצה עשרה), והוא יוצא אחרון.

הרב אמר לתלמידיו: ישנם אנשים המאחרים לבא לתפילה, בחול באים כשהחזן אומר "כי בא סוס פרעה..." ויוצאים כשאומרים "אלה ברכב ואלה בסוסים...", זה פי' "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו" - לפני התפילה ואחרי התפילה, ובשבת באים ב"בואי כלה..." ובבוקר ב"והמקיץ נרדמים...". המצורע נענש שצריך לבא הראשון לבית-הכנסת ויוצא אחרון, כמובא במשנה נגעים, כדי לתקן הדבר.

"וְאִם בָּא יָבֵא הַכֹּהֵן... וְטָהַר הַכֹּהֵן אֶת הַבֵּית כִּי נִכְפָּא הַנֶּגַע"

כל הסיבה שבעטיה באו נגעים לאדם הן לפעמים בשל מילה אחת מיותרת. המצורע לא הבין מהו כוחה של מילה אחת ולכן טהרתו וטומאתו הן במילה אחת.

מלמדים את המצורע מהי כוחה של מילה: רק כאשר הכהן יאמר: "טמא" הבית נטמא. וכאשר יאמר "טהור" הרי שהוא מאפשר גישה לבית...

סיפור מוכר עם מוסר השכל המביא להבנה מהי כוחה של מילה:

היו הייתה קבוצה של צפרדעים ששיחקה להנאתה בין עצי היער, לפתע מעדו שניים מהם ונפלו לתוך בור עמוק. כל הצפרדעים עמדו מעל פתח הבור כדי לראות כיצד ניתן לעזור לאלו שנפלו פנימה. לצפרדעים שנפלו הייתה מוטיבציה להציל את חיהם ולכן החלו לנתר גבוה ככל שיכלו. אלו מהצפרדעים שעמדו מלמעלה והבינו שהסיכויים קלושים קראו לחבריהם שבבור שיפסיקו בכלל לנסות כיוון שאין סיכוי שיצליחו. לאחר אין ספור ניסיונות כשלו כוחותיו של אחד מהם והוא נפל ומת. הצפרדע השני לעומת זאת לא התייאש והמשיך לנסות ולהציל את חיו בכל כוחו תוך התעלמות מוחלטת מזעקותיהם של חבריו לחדול מלנסות. בסופו של דבר ניתור אחד גבוה הצליח להנחיתו על הקרקע מחוץ לבור, חבריו היו המומים, הם לא האמינו למה שקרה, כשהוא תשוש ומתנשף הם שאלו אותו: איך הוא הצליח לעשות זאת?!

בתחילה הוא לא התייחס, אך לאחר שהביט בפניהם הוא הסביר להם בשפת הסימנים שהוא חרש ולא שמע מה אומרים לו ופירש את קריאותיהם כקריאות עידוד ולכן המשיך לנסות, בניגוד לחברו השומע...

מוסר השכל:

"מוות וחיים ביד הלשון":

למילה אחת מעודדת יש יכולת להקפיץ מישהו למעלה... עלינו לדעת להשתמש בלשוננו בחוכמה ולא לעשות את הטעות של המצורע...

"זאת תהיה תורת המצורע..." - לחשוב מה נכון לזולת

לא פעם אנו מעוניינים לעשות טוב לשני, חושבים שאם רק נאמר,,, או אם רק נגיד... אז יהיה לו טוב יותר... באה התורה ומזהירה לזכור את מעשה מרים הנביאה: "זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים" (דברים כד ט). שלא נטעה כפי שהיא טעתה ולקתה בצרעת. מה הייתה הטעות שלה?!

המדרש בתנחומא לפרשת מצורע (סימן ב') מביא:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: רצונכם להימלט מגיהנום, הרחיקו עצמכם מלשון הרע ואתם זוכים בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר: מי האיש החפץ חיים וגו' (שם לד יג).

וכתיב: נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו (שם שם יד-טו). לכך נאמר: זאת תהיה תורת המצורע.

ללמדך, שהמספר לשון הרע, הנגעים באין עליו, שנאמר: זאת תהיה תורת המצורע, המוציא שם רע, מוצא רע, שהנגעים רעים מוצאין בגופו.

ראה מה כתיב במרים: "ותדבר מרים ואהרן במשה" (במדבר יב,א). לפיכך, "ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת" (במדבר יב,יא). מה כתיב שם: "זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים" (דברים כד ט). והלא דברים קל וחמר, ומה מרים שלא דברה אלא באחיה חביבה שלא בפניו ולא נתכוונה, אלא להחזירו לאשתו, כך המספר לשון הרע על חברו, על אחת כמה וכמה."

היא לא נתכוונה אלא לטובה אבל זה לא היה הדבר הנכון למשה רבנו שנדרש לזמינות תמידית בטהרה על מנת לדבר עם הקב"ה.

סיפור מליצי או בדיחה יהודית הממחישה לאיזו חשיבה יכול להגיע אדם סכל, עד כי בכל טיפשות מוצא הוא את הדבר ה"טוב" כביכול שעשה על מנת להצדיק את רשעותו: יהודי אחד הגיע לביתו, וראה במקרר עוף מקולקל. אשתו בקשה ממנו שיזרוק אותו לפח, בטיפשותו אמר לה למה לזרוק?! אפשר לתת לשכן.

אחרי כמה ימים, השכן חטף קלקול קיבה.. אותו יהודי, מתוך אי נעימות, הלך לבקרו... לאחר שבוע, המצב התדרדר המערכות קרסו, והשכן נפטר. כשכן "טוב" הלך מידוענו להלוויה, ואיך יתכן?! שהוא, לא ילך להלוויה של ידידו הטוב?! אחרי ההלוויה הוא ניחם את אשתו ושנים-עשר ילדיו של השכן...

כשהוא חזר לביתו עייף מכל הסיפור, הטיחה בו אשתו: "לא עדיף שהיית זורק את העוף"? !? ענה לה הכסיל ב"חכמתו": השתגעת?! זהו עוף של מצוות!

ארבע מצוות קיימתי איתו:

(1) גמילות חסדים, (2) ביקור חולים, (3) הלווית המת, (4) ניחום אבלים...

הבה לא נהיה כאותו סכל, נזכור את מעשה מרים שאפילו שנתכוונה לטוב - נצטרעה... ונשמר מחטוא בלשוננו...

והצויע אשר בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא בו הנגע (רבי משה קורמורניק)

כאשר מישהו נפגע מצרעת על דיבור לשון הרע, הוא נאלץ להכריז שהוא טמא, טמא. המגיד מדובנה נהג לומר שהתורה מלמדת אותנו שיעור חשוב על ידי שהיא מורה לאדם הסובל מצרעת לקרוא "טמא". הוא מסביר שהרבה אנשים מדברים לשון הרע, כי הם לא מרגישים שדבריהם הם מזיקים באמת. סוף כל סוף, איך יכולים כמה מילים לגרום לנזק כזה לאדם? כדי להשיב על טענה זו, התורה גורמת לאדם הזה לומר רק מילה אחת - "טמא" - להראות לו, וסובבים אותו איך רק מילה אחת יכולה לשנות את חייו של מישהו באופן דרסטי.

למעשה, את הנזקים שכמה מילים לא זהירים יכולות לגרום הם כל כך גדולים, שהרב ישראל סלנטר היה ידועה אומר "אם אתה אומר שרוב לא יכול לשיר, או חזן לא יכול ללמוד, זה לשון רע... אבל אם אתה אומר שרוב לא יכול ללמוד וחזן לא יכול לשיר, זה כמותו כרצח" והוא מגיע למסקנה בהכריזו כי "כדאי לאדם ללמוד מוסר כל ימי חייו... אם זה יציל אותו מלדבר לשון הרע אפילו פעם אחת".

הקשר בין פרשת השבוע, פרשת "מצורע", לבין ההגדה של פסח

מה הקשר בין פרשת השבוע, פרשת "מצורע", לבין ההגדה של פסח, הטקסט שהוקרא מפי מיליונים לפני מספר ימים? לכאורה אין קשר. פרשת השבוע עוסקת בדיני הצרעת, וההגדה עוסקת ביציאת מצרים. אבל בעצם שתיהן עוסקות בדיבור, בשני צדי המטבע של המלל האנושי.

פרשת השבוע מזהירה מפני לשון הרע, ומפני עונש הצרעת שבא בעקבותיה. זה חטא שחז"ל מייחסים לו חומרה רבה ואף קובעים: "לשון הרע שקול כנגד עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים". רכילות ושקר מתוארים גם בספר תהילים כדבר שמרעיל את האווירה החברתית. לפני יותר מ-100 שנה כתב הרב ישראל מאיר הכהן את ספרו "חפץ חיים" שבו קיבץ את ההלכות הרלוונטיות הנוגעות ללשון הרע, ובעקבות תיבת הספר זכה הרב עצמו לכינוי "החפץ חיים". גם התמונה של החפץ חיים הפכה למותג, לשם נרדף

לאיסור לרכל, לקלל, ללכלך. בשנים האחרונות אפשר לראות את תמונתו אפילו כשומר מסך על הסלולארי. מעין תזכורת שבעל המכשיר שם לו למטרה לשמור על הפה.

אבל כאן מגיע הצד השני של המטבע: האם מי שעוסק כל כך הרבה בלשון הרע, הוא טיפוס שתקן ומתבודד שבורח מחברת בני אדם? עדויות רבות מספרות כי החפץ חיים עצמו נהג לדבר, והרבה. הוא רצה להראות לציבור שהכוונה שלו אינה שכולם ישתקו. להפך. מותר לדבר, רק תלוי על מה ועל מי. ופה אנחנו מגיעים לפסח, חג שהכינוי שלו הוא גם "פה סח", כלומר: פה מדבר. בספרים רבים פסח אפילו מכונה "חג הדיבור", החג בו צריך להזכיר לעצמנו ולילדינו כל הזמן מה הסיפור, ולהעביר אותו הלאה. על פי ההלכה, לא מספיק רק לקרוא את ההגדה של פסח. צריך גם לומר אותה בקול רם, לפתוח את הפה כמה שיותר. לתאר, לספר, לשיר, להזכיר, לשאול, לענות, "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים – הרי זה משובח".

"זאת תהיה תורת המצורע" (יד, ב)

אמר ר' יהושע בן לוי: חמש תורות כתובות במצורע :

זאת תורת נגע צרעת" (יג, נט"),

זאת תורת אשר בו נגע צרעת" (יד, לב"),

זאת התורה לכל נגע הצרעת" (יד, נד"),

זאת תורת הצרעת" (יד, נז.).

והקִיף: "זאת תהיה תורת המצורע" – תורת המוציא שם רע. ללמדך שכל האומר לשון הרע עובר על חמישה חומשי תורה (ויקרא רבה טז, ו)

צריך להבין, הלא גם אם היה כתוב רק פעם אחת "תורה" היה אפשר לרמז את אותו הדבר. ותרץ ה"פנינים יקרים" שכוונת חז"ל היא, כי בכל חומש וחומש מחמשה חומשי תורה מופיע ענין לשון הרע.

בספר בראשית – מסופר על הנחש שסיפר לשון הרע על בוראו אשר "מהעץ אכל וברא עולמו".

בספר שמות – "אכן נודע הדבר" (ב, יד), וכפירוש רש"י שם שהיו בהם דלטורין. כמו כן, "ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג" (ד, ו), ואמרו לנו חז"ל שצרעת זו באה למשה רבנו כי דיבר לשון הרע על ישראל, ואמר: "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי".

בספר ויקרא – "לא תלך רכיל בעמך" (יט, טז), וכל פרשת צרעת ונגעים.

בספר במדבר – ענין מרים שדברה לשון הרע על משה.

בספר דברים – "השמר בנגע הצרעת" (כד, ח) "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים" (כד, ט).

נמצא שכל ספר מחמשה חומשי תורה מזהיר על איסור לשון הרע. לכן כתובה המילה "תורה" חמש פעמים, לרמז על חמשה חומשי תורה שהזהירו על חטא זה.

זאת תהיה תורת המצורע" (יד, ב)

החפץ חיים מבאר זאת במשל לאדם שנכנס לבית חרושת גדול ובתוכו שלל של מכונות. הגישה הייתה חופשית לכל אזור המפעל פרט למכונה קטנה שניצבה בקצה האולם, לצידה ניצב שומר שהתיר את הכניסה לשטחה רק לאנשים העונדים תג זיהוי. תמה אותו אדם על כך ושאל "מה שונה מכונה קטנה זו משאר המכונות שאליהן הגישה חופשית?" השיבוהו "שוטה שכמותך! מכונה קטנה זו היא מרכז הבקרה של כל המפעל. מה ערך לכל המפעל עם המכונות הגדולות בשעה שמכונה קטנה זו תיפגע".

הנמשל בגופנו 248 איברים, ואבר קטן – הפה. ובו אפשר להגיע להרבה תפילות, מצוות וגמילות חסדים, ואפשר חלילה בדיבור אחד קטן להרוס הכול! משום שהדיבור אינו סתם מילים מתגלגלות. זהו כוח הבא מהנשמה, לכל מילה יש משמעות והשלכות על ההווה ועל העתיד. כשאדם משחרר את רסן לשונו הריהו בהכרח מאבד את השליטה על הדיבור, ומכאן ועד להידרדרות לשפל המדרגה הדרך קצרה ביותר.

ידועים דברי הגר"א באגרתו "בכל רגע שאדם חוסם את פיו, זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער". חז"ל דימו את הלשון לחרב, רומח וחץ. ולשון הרע גרועה מן החרב. ונמשלה לחץ כיון שאם ישלוף האדם החרב שבידו להרוג את חברו והוא מתחנן לו ומבקש רחמים, מתנחם ההורג ומחזיר החרב לנרתיקה, אבל החץ כיון שנורה אפילו מבקש להחזירו איננו יכול.

במדרש רבה (ויקרא ד) נאמר, שכל מצוותיו וחובותיו אינו מספיק לאדם למה שמוציא מפיו. הדרך לשמירת הלשון היא שהאדם יקבע בתודעתו שחטאי לשון הרע ורכילות הם מאוד חמורים, עד שחז"ל אומרים שכתוב בפרשה חמש פעמים "זאת תהיה תורת המצורע" כדי לרמוז לנו שמי שמדבר לשון הרע נחשב כמי שעבר על חמישה חומשי תורה, ולעיתים הוא נחשב ע"י חז"ל כמי שעבר על עבירה החמורה מעבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים.

"והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע" (יד, ג)

לכאורה היה צריך להיות כתוב "והנה נרפא הצרוע מנגע הצרעת" ולא "נרפא נגע הצרעת מן הצרוע"? ותרץ רבי שמואל די אוזידא בהקדמתו ל"מדרש שמואל" על מסכת אבות: בדרך הטבע, אין תרופה לצרעת, ורק על ידי שהצרוע חזר בתשובה, נרפא נגע הצרעת. אם כן, איך "נרפא נגע הצרעת"? התשובה היא: "מן הצרוע" מחמת מעשיו של

האדם הצרוע, שעשה תשובה! והרי כשאדם חוזר בתשובה מאהבה, אפילו הזדונות נהפכים לו לזכויות, וזהו שאומר הפסוק: "והנה נרפא נגע הצרעת" - הנגע עצמו, העבירה והזדון נהפכו לרפואה ולזכות, וכל זאת בזכות "הצרוע" שחזר בתשובה שלמה.

וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (יד,ד)
(רבי חיים קנייבסקי שליט"א)

יש להתבונן למה יש שינוי בסדר הדברים בין מצורע לפרה אדומה, דהנה כאן במצורע נאמר בסדר הזה עץ ארז ושני תולעת ואזוב, ואילו בפרה אדומה נאמר (במדבר יט, ו) עץ ארז ואזוב ושני תולעת. עוד יש להעיר כאן, למה קדמה שני תולעת לאזוב, הרי היה ראוי לכותבם בסדר גודלם עץ ארז אחריו האזוב ורק לבסוף שני התולעת.

אך איתא ברמב"ם (שמונה פרקים, וכן בהל' דעות ב, ב) שכדי לתקן מדה רעה שקנתה שביתה בלבו של אדם יש להטות בראשונה עד קצה השני ואז יגיע למדה הממוצעת. אף כאן, כיון שהמצורע נכשל בשל היותו בעל גאוה "ארז", עליו להטות עצמו עד לקצה השני היינו לבחינת "שני תולעת", ואז ישוב לדרך הממוצעת "אזוב". א"כ הסדר שנשנה כאן הוא מדויק כסדר תשובתו הראויה.

אמנם גבי פרה אדומה נכתב הסדר הראוי לפי גודלם וחשיבותם הארז האזוב ורק לבסוף הביא את הקטנה שבהם היא התולעת.

ולקח למטהר ... ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (יד,ד) (שפת אמת)

רש"י: "לפי שהנגעים באים על גסות הרוח ... מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת ואזוב".

מקשה השפת אמת, אם מדת השפלות היא הכפרה ותקנת החטא, מדוע ציוותה התורה על כך בדרך רמז ולא כתבה בפירוש ישפיל עצמו?

ומבאר שלא כשאר המידות מדת הענווה, כי בעוד שבכל המידות יש חשיבות שאדם יעמול עליהם להשיגם, מדת הענווה צריכה להיות כפועל יוצא, שכאשר יראה האדם בגדלות ד' מיד תגיע אליו מדת הענווה ואפסיות עצמו, אבל אם האדם באמת מחשיב את עצמו, רק ש"מתייגע" למצוא סיבות וטעמים להשפיל עצמו, לא זכה עדיין לדרוך על מפתן הענווה התמה והשפלות האמתית,

ולפיכך אין הכתוב מצווה הפירוש "ישפיל עצמו", אלא בדרך רמז, כי כאמור עיקר עבודת הענווה אינה עבודה לכשעצמה אלא תוצאה מזוך נפשו וטוהר ליבו.

איך לסנן את מה שמספרים לנו?! כיצד להימנע מדיבורים אסורים ?

כדי להבין כיצד ניתן לסנן לשון הרע שאנו שומעים ולא להיכנס לשיחה מעין זו נביא סיפור שימחיש את השיטה הזאת בקלות:

יום אחד, הגיע ילד למורה החכם שלו בהתלהבות ואמר: "המורה אתה יודע מה שמעתי על יוסי?"

"חכה רגע", ענה המורה החכם, לפני שאתה מספר לי, הייתי רוצה לשאול אותך שלוש שאלות:

"בוא ננסה לסנן את מה שאתה הולך להגיד" - ביקש המורה

"המסנן הראשון הוא אמת. האם אתה בטוח לחלוטין כי מה שאתה רוצה לספר לי הוא אמת?"

"לא", ענה התלמיד, "למעשה, שמעתי על זה רק עכשיו!" "בסדר", ענה המורה, "אז אתה לא באמת יודע אם זה נכון או לא.

המסנן השני - "טוב או לא?" "האם מה שאתה עומד לספר לי על יוסי הוא טוב?"

"לא, להפך..." ענה התלמיד בבושה... "אם כן..." המשיך המורה, "אני מבין שאתה רוצה לומר לי משהו על יוסי שעשוי להיות רע, למרות שאתה לא בטוח שהוא נכון?" התלמיד הרכין את ראשו...

המסנן השלישי - "הוא שימושיות".

האם מה שאתה רוצה לספר לי על יוסי זה משהו שאוכל לעשות בו שימוש?" "לא, לא ממש..." גמגם הילד.

"ובכן", סיכם המורה: "אם מה שאתה רוצה לספר לי אינו אמת - ואינו טוב, ואפילו אינו שימושי, למה לספר לי אותו או למישהו אחר?"

התלמיד היה נבוך ומבוש, הוא למד משהו חשוב על רכילות - הוא סובב את גבו והלך לשחק עם חבריו...

חומרתו של לשון הרע איננה רק במידע אלא גם בהתנתקות של הקב"ה מהמרכל או מהמדבר לשון הרע כפי שמביא הזוהר לפרשת השבוע - מצורע: אדם שמדבר לשון הרע תפילתו אינה מתקבלת כישורה עליו רוח טומאה.

והראיה לזה: משה מתפלל על אחותו מרים המצורעת: "אל נא רפא נא לה" מדוע?! למה היא לא מתפללת על עצמה?! התשובה כיוון שתפילתה לא תתקבל... הקב"ה אינו מעוניין לשמוע אל אחד שמסאב את פיו...

לפני שמדברים או שומעים עלינו לסנן את המידע בשלושת הדרכים הללו...

וזאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד, כ) (הרב זליג ברנשטיין)

יש לעיין מדוע דווקא המצורע צריך ללכת אל הכהן, לעומת שאר טומאות שצריך ללכת אל הרב?

ומסביר החפץ חיים, שהנה הסיבה שאדם מקבל צרעת הוא משום שדיבר לשון הרע, וכנראה הסיבה שהוא דיבר לשון הרע כי הוא זלזל בכוחן של מילים ולא יודע מה גדול כוחו של הפה, ולכן הוא הולך אל הכהן שרואה שבכהן עם הארץ הכהן שואל את הרב מה הדין ואז הכהן אומר מה הדין ורק דברי הכהן הם שיוצרים את טומאת הצרעת ועתה כשרואה מה גדול כוח הפה יזהר מכאן ולהבא מלדבר לה"ר.

וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפְנֵוּ אֶת הַבֵּית (רבי משה קורמורניק שליט"א)

הגמרא מסבירה כי אחד הגורמים לצרעת היא שהוא סובל מצרות עין שזה כמו קמצנות באופן רופף. כאחד כזה, הענישה היא מידה כנגד המידה כי האדם הקמצן שסרב להשאיל את חפציו לאחרים באומרו כי לא היה לו את מה שהם ביקשו (כאשר במציאות היה להם), צריך עכשיו לפרק את הבית שלו ולהסיר את כל תכולתו וזה מאפשר לכולם לראות שהוא באמת מחזיק אותם אובייקטים שהוא אמר שאין לו.

בזמן שאנחנו לא מוצאים את האנשים שלוקים בצרעת היום, אנחנו עדיין כמובן צריכים להיזהר שלא להיות קמצנים - או להיות אשמים בכל אחד משש הסיבות האחרות שקשורים לצרעת, יתרה מזאת, כמו בכל מצווה בתורה, אין הגדרות בהכרח שחורות ולבנות של 'שהוא קמצן', והכל תלוי בנסיבותיו האישיות של הפרט. יתר על כן, תמיד יש מקום לצמיחה אישית בכל מצווה שאנו מצווים. אפילו הגדול ביותר באנשים תמיד צריך לשאוף לשפר את מערכת היחסים שלהם עם ה' על ידי שכלול מצוות שה' נתן לנו.

זה הודגם בסיפור הבא שבו מעורב הרב יהונתן אייבשיץ.

הרב יהונתן אייבשיץ התחתן עם בתו של איש עסקים עשיר שנתן נדוניה עצומה של 3000 מטבעות זהב לזוג. עם החיזוקים של יציבות פיננסית, הרב יהונתן בילה יום ולילה בבית המדרש ללמוד תורה. יום אחד, הנוצרים בעיר הקימו כנסייה ישירות מול בית המדרש כדי להפחיד את היהודים המקומיים. כולם כעסו על זה, אבל אף אחד לא כעס יותר מהחברותא של הרב יהונתן, שבלהט הרגע החליט לטפס לגג של הכנסייה ולנפץ את תדמית האליל שם. לא היה ידוע לו, שהשומר של הכנסייה חיכה להזדמנות כזאת, הוא הצליח לתפוס את החברותא בקלות. הכומר המקומי דן את האדם למוות לביום שלמחרת, אבל השומר הודיע למנהיג הקהילה היהודי שהוא יהיה מוכן לאפשר לאסיר להימלט במחיר של 3000 מטבעות זהב. באופן מיד, מנהיג הקהילה רץ לבתים של הקהילה וניסה לאסוף את 3,000 מטבעות זהב שיציל את חייו של יהודי חבריהם. חדשות הגיעו גם לרב

יהונתן שרץ לביתו ולקח את 3000 מטבעות זהב שקיבל לאחרונה כנדוניה והכסף נמסר לשומר. החברותא של הרב יהונתן היה מאושר לצאת לחופשי, והוא לקח את משפחתו ונמלט לעיירה סמוכה. כאשר מנהיג הקהילה שמע שהרב יהונתן שילם את מלוא הסכום, הוא הושיט את הארנק המכיל את כל הכסף שהוא כבר אסף - רחוק מאוד מ-3000 מטבעות זהב, אבל סכום משמעותי בכל זאת. עם זאת, הרב יהונתן סרב, ואמר שיש לו את ההזדמנות לביצוע מצווה גדולה עם הרבה הקרבה עצמית, והוא לא היה מוכן לוותר עליו כל כך בקלות. למרות טיעונו של מנהיג הקהילה להשתתף במצווה, הרב יהונתן סירב, שמח לשרת את ה' באופן יוצא דופן.

הרב יהונתן היה מודאג, כיצד לבשר את הבשורה לאשתו, ולכן הוא עזב את העיר לזמן קצר כדי לאסוף את מחשבותיו. בינתיים, הכומר נכנס לבצע את הנקמה על האסיר היהודי שלו, אבל כשהוא הגיע, הוא מצא את השומר המום בבריחתו של האסיר שלו. עם זאת, הכומר לא היה טיפש, והוא קבע כי השומר שקיבל שוחד כדי לאפשר ליהודי לברוח. לכן, הוא החליט שהמשמר צריך להיות נהרג במקומו של היהודי. כששמעו זאת, השומר הצליח לרוץ לחדר שלו, לאסוף את חפציו ולברוח. הוא רץ ישר לביתו של הרב יהונתן עם החפצים שלו - אשר כלל בעיקר את תיבת הזהב שהוא הצליח לגנוב במהלך שנות העבודה לכומר. כשהוא הגיע לבית משפחת אייבשיץ, הרב יהונתן עדיין היה מחוץ לעיר - ואז השומר סיפר מה שקרה לאשתו ההמומה של הרב יהונתן שלא ידעה דבר על כל הסיפור. השומר אמר לרבנית, מישהו קדוש כמו בעלך, שהיה מוכן לתת לי 3000 מטבעות זהב כדי להציל את החבר שלו הוא אדם ישר. לכן, אני מחזיר 3000 מטבעות זהב שהוא נתן לי ואני משאיר לך עם התיבה הזו של זהב, כך שכאשר אני יחזור אחרי שהדברים יירגעו, הוא יחזור את האוצר שלי אליי. ואז הוא פנה וברח. עם זאת, עד מהרה, מילה הגיעה לרבנית שהשומר נתפס ונהרג, ובכך נשאר כל הונו למשפחת אייבשיץ.

שמח על השתלשלות העניינים, הרבנית אייבשיץ חיכתה בקוצר רוח לשובו של בעלה לחלוק את החדשות טובות. כשהוא סוף סוף חזר לספר לה על הנדוניה שלהם, היא קטעה את בעלה וספרה לו שהיא כבר יודעת את כל הסיפור, ובתמורה לביצוע מצווה כזו מושלמת, ה' גמלה להם פעמים רבות.

לאחר ששמע את מה שהתרחש, הרב יהונתן פרץ "בדמעות" זה ברור שהשם לא העדיף את המצווה שלי, הוא הודיע לאשתו מבולבלת, "אם ה' היה מעריך את המצווה שלי, הוא היה גומל לי באופן מלא בעולם הבא. עם זאת, הוא נתן לי עושר בעולם הזה. לא ניתן להבין איפה זה השתבש", הרב יהונתן החליט לצום במשך שלושה ימים בעודו ממתין לתשובה. בתום שלושה ימים, הוא חלם חלום שבו נאמר לו כי הסיבה לכך המצווה שלו נדחתה הייתה כי הוא היה קמצן!

"איך הייתי קמצן?" הוא שאל. התשובה היא שהוא שמר את כל המצווה לעצמו, לא מוכן לשתף אותה עם הקהילה שכל כך רצתה שתהיה לה חלק בזה.

מהסיפור הזה, אנו רואים כי יש מצוות רבים שממלאים תפקיד בחיינו בזמנים הכי פחות צפויים. מי היה מאשים את רבי יהונתן בקמצנות כשהוא מסר את כל הונו? עם זאת, אנו רואים מהתשובה שקיבל, שהיה אלמנט של קמצנות המוטבע במצוותו. לכן, אנו למדים מכאן עד כמה אנחנו צריכים לשקול את כל הפעולות שלנו - אפילו מצוות שלנו - ולבחון את מעשינו כדי לראות אם יש להם אלמנטים שליליים החבויים בתוכם, ולטפל בהם כראוי.

ביטול תורה ("מראית עין" להחיד"א ז"ע)

לפני איזה שנים נכנסתי אל הקודש פנימה אצל כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, ובאמצע דבריו התרומם מכיסאו, והוציא מארון הספרים את הספר "מראית עין" להחיד"א ז"ע, ולמד עמי את דבריו הקדושים דלהלן:

אחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה - ולכאורה, הרי "ביטול תורה" עצמה היא גם כן עוון, ואם כן איך שייך לומר "פשפש ולא מצא"?

מבאר החיד"א, שלפעמים יש יהודי שיושב ולומד את התורה הקדושה בהתמדה גדולה, ובאמצע ללמוד נכנסים לבית המדרש ומבקשים ממנו שיצא מבית המדרש להציל אדם שנפל לנהר והולך להיטבע ח"ו, והוא אומר להם בהתנצלות - "סליחה - אינני יכול עכשיו לצאת, אני באמצע ללמוד ושקוע בתורה, וזה ביטול תורה..."

זהו כוונת חז"ל: יתלה ב"ביטול תורה" - יתלה בזה שהיה צריך לבטל את התורה והוא לא ביטל - הוא היה 'פרומער', והשתמש עם התורה כ"תירוץ" - על זה הגיעו עליו ייסורים רח"ל!....

הרבי שליט"א סיים את דבריו ואמר: "זה אינו 'חסידישע ספר' - זהו 'חיד"א' - פשט בדברי הגמרא!"...

"זאת תהיה תורת המצורע" (יד ב)

במדרש מובא שעל אחת עשרה דברים הנגעים באים על האדם:

1 : על עבודה זרה .
שבשעה שעשו ישראל את העגל, לקו בצרעת, שנאמר: ו"רא משה את העם כי פרוע הוא" (שמות לב כה). ונאמר במצורע: "וראשו יהיה פרוע".

2 : על חילול השם .
מגלית, שקילל ואמר: "ברו לכם איש וירד אלי" (ש"א יז ח). ואין איש, אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר: ה' איש מלחמה (שמו' טו ג). וכתוב: "היום הזה יסגר ה' ביד" (ש"א יז מו). ואין סגירה אלא צרעת, שנאמר: והסגירו הכהן

3 : על גלוי עריות

דכתיב: "ושפח אדני קדקד בנות ציון" (ישעיה ג,יז). ואין ושפח אלא צרעת, שנאמר: "ולשאת ולספחת ולבהרת".

4 : על הגנבות

שנאמר: הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב (זכריה ה ד), הרי על הגניבות.

5 : על לשון הרע

ממרים, דכתיב: "ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת" (במדבר יב,י). שנאמר: "זאת תהיה תורת המצורע", מצורע - זהו המוציא שם רע.

6 : על המעיד עדות שקר

שעל שהעידו ישראל עדות שקר ואמרו: "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב ח), לקו בצרעת, שנאמר: "צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה.." (במדבר ה ב). וכן הוא אומר: "וירא משה את העם כי פרוע הוא" (שמות לב כה).

7 : על הדיין המקלקל את הדין .

שנאמר: "לכן כאכל קש לשון אש, וחשש להבה ירפה, שרשם כמק יהיה , ופרחם כאבק יעלה, כי מאסו את תורת ה'" (ישעיה ה כד). ואין פרחם אלא צרעת, שנאמר: "ואם פרוח תפרח הצרעת" (ויקרא יג יב).

8 : על שבועת שווא

דכתיב: "ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו את עציו" (זכריה ה ד). איזהו דבר שמכלה עצים ואבנים? רבי אומר: זו צרעת, שנאמר: "ונתן את הבית את אבניו ואת עציו".

9 : על הנכנס בתחום שאינו שלו .

מ-עוזהו שנכנס בתחום הכהונה, שנאמר: "והצרעת זרחה במצחו" (דה"ב כו יט)

10 : על גסות הרוח .

מנעמן, שנאמר: "ונעמן שר צבא מלך ארם גיבור חיל מצורע" (מ"ב ה א), שהיה גס רוח

11 : על המשלח מדנים בין אחים .

מפרעה, שנאמר: "וינגע ה' את פרעה" (בראשית יב יז), לפי שנטל שרה מאברהם.

כמה זהירות נדרשת מאתנו...

"זאת תהיה תורת המצורע" (יד, ב)

אין זאת אלא תורה. שנאמר "וזאת התורה אשר שם משה". זאת - דהיינו התורה. היא תהיה למצורע שדיבר לשון הרע, שאתה יחכים האדם.

מעשה במלך שעבר ברחוב עם אחד השרים היהודים שלו. והנה יצא איזה גוי מאחת החנויות והחל לקלל את היהודי הנ"ל. כששמעו המלך את הקללות ודברי הגידופים, אמר ליהודי: "אני מצווה עליך לכתוב לו את הלשון הרעה הזו". מה עשה אותו שר יהודי? קנה מתנות יפות לאותו גוי והחל לכבדו. והנה המלך עובר שוב פעם עם אותו יהודי ליד אותו מקום, ויוצא הגוי מהחנות, ומברכו ומשבחו ומרוממו. אמר המלך לשר היהודי: "הרי צויתי אותך לכתוב לו את הלשון". אמר לו השר: "כרתי את הלשון הרעה, ועכשיו יש לו לשון טובה..." "החכמה, שהיא התורה, תחייה בעליה."

צרעת שווה אלף הסברים (גד שכטמן)

"מה עשיתי?" היתמם עורך הדין בפני השריף המקומי.

"לא עצרת בעצור", ענה השריף בחומרה. העו"ד טען להגנתו שהוא האט את מהירות הנסיעה והצומת היה ריק. אבל את השריף זה לא עניין, ב'עצור' עוצרים עצירה מוחלטת. נקודה.

"אם תצליח להוכיח לי בצורה משפטית", מנסה העו"ד את מזלו, "את ההבדל בין לעצור לבין להאט, אני מקבל דו"ח"

אם לא תצליח – אתה מוותר לי? השריף אישר. "צא בבקשה מהרכב", ביקש מעורך הדין. מיד כשיצא העו"ד ממושב הנהג התנפל עליו השריף והחל להפליא בו מכות עזות. "איי, איי", נאנק העו"ד. "אתה נורמלי?!"

השריף חייך ושאל, תוך כדי שידיו הולמות בחוזקה: "מה אתה מעדיף, שאעצור או שאאט...?"

בתורת המצורע עוסקים אנו השבוע, כשהוא מובא אל הכהן לראות האם הוא טהור. מדוע דווקא אל הכהן הוא מובא? אמנם צרעת אינה פצע רפואי גרידא שבשלו יש ללכת לרופא. צרעת היא עניין רוחני. אבל עדיין, מדוע לכהן ולא לרב, לדוגמה?

ידוע הסיפור על אחד הקיסרים, שבאחד הימים נקלע תוך כדי סערת הקרב לידיהם של אויביו, ומרדף גורלי לחיים ולמוות החל ברחובות העיר. הקיסר נמלט על נפשו

בכוחות לא לו, ידוע ידע שאילו ייפול לידיהם צפויים לו חיי שבי קשים והתעללות בלתי פוסקת. החיילים מצדם, חפצו לזכות בעיטור עוז וגבורה משולבים במדליות רבות, הן לא דבר פשוט הוא ללכוד את ראש האויבים בעצמו. כשחש הקיסר שכוחותיו כלים, נכנס לביתו של איכר וביקש ממנו מחסה. בתושייה של רגע הבריק האיכר: הרים את תחתית המיטה המלאה כרים וכסתות, השכיב את הקיסר בתוכה כשמעליו הוא פורש שמיכות אחדות – הותיר לקיסר מרווח צר לנשימה וטרק בחבטה את המיטה למקומה.

חיילי הצבא לא וויתרו, ידעו היטב שעתידם תלוי במציאת קיסר הממלכה האויבת. אולם גם כשהגיעו לבית האיכר ובגסות שלפו אותו ממקום מושבו על המיטה וחיפשו תחתיה, לא העלו בדעתם שבתוך המיטה עצמה נמצא הקיסר. לאחר שהסתלקו להם מאוכזבים, חיכה האיכר ליתר ביטחון עוד שעה ושתיים ואז הרים את המיטה מהקיסר נוטף הזיעה הקרה והחמה גם יחד. רחץ אותו, האכילו, השקהו, ולאחר ימים אחדים העניק לו בגדי איכרים בלים ופטרו לשלום.

הקיסר רשם את כתובת מטיבו, ומיד כשניצח במערכה – הורה להביא לפניו את האיכר בכבוד מלכים. האיכר הובא לפני הקיסר וחיוך של שביעות רצון עלה על פניו, הן עכשיו יזכה לעושר וכבוד מן הקיסר. הקיסר פנה אליו בחיוך של הכרת טובה: "קצבה מכובדת הוקצבה לך מדי חודש מארמוני. מלבד זאת, כל הוצאותיך והוצאות משפחתך במאכל ומשתה, מלבוש וריהוט, רפואה ונופש – הכול בכל על חשבון הארמון. אבל זו רק התמורה הכספית.

"אמור נא", המשיך הקיסר בנועם, "מה היית רוצה עוד לבקש?"

האיכר לא היסס: "מלכי הרם, הן נתת לי כל אשר בדעתי לשאול, ולא יחסר לי מאומה אחר שהגדלת חסדך עמי. זאת ארצה לדעת: מה הייתה תחושתך כשחשתי בהבל פיהם של החיילים המתכופפים לחפשך תחת המיטה וכמעט שגילוך... "הקיסר האדים מזעם לשמע הבקשה המחוצפת. "קחוהו לגרדום מיד!" זעק. "כלום לא מצא משאלה אחרת לבקש..." ?!

דבר הקיסר לא איחר להיעשות והאיכר המסכן מצא עצמו על בהונות רגליו כשהכיסא מתחתיו ועניבת התלייה על צווארו. לפתע, כמשום מקום, הופיע הקיסר בכבודו ובעצמו מחייך מאוזן לאוזן: "הסירו את העניבה מצווארו". הפקודה בוצעה מידית. כעת היה האיכר מבולבל לחלוטין, אך הקיסר שאל אותו בזיק שובב: "נו, כעת אתה מבין כיצד הרגשתי באותו הרגע..." ?

על פי מעשה זה, מבארים את סיבת הבאתו של המצורע דווקא לכהן. שכן לפי ההלכה, אין צורך שהכהן יהיה תלמיד חכם או בר סמכא, מספיקה העובדה שהוא כהן, ויהיה לידו מי שיאמר לו את הדין והוא זה שיכריע בהבל פה: "טהור", "טמא".

בכך יש לקח מהותי לבעל הלשון הרע שנצטרע. עד עתה חשב לעצמו 'מה בסך הכול אמרתי?', 'למי הפריע שנהניתי לפטפט?' 'האם באמת ממילה או שתיים יכול להיגרם נזק כה רב'?

אומרת התורה: הביאוהו אל הכהן. רק באמצעות המחשה חיה, כמו העובדה שבמילה אחת שמוציא הכהן מפיו - ואפילו כהן שאינו בקי בדיני נגעים - מיד מסגירים אותו מחוץ למחנה למשך שבוע ושניים כשהוא מנודה. או אז, יחוש על בשרו מה עולל הבל פיו לאנשים עליהם דיבר.

נקודה טובה (נקודה טובה גליון 26)

לוח השנה היהודי, מתאפיין בחגים ומועדים, המאירים לנו את הזמן באור מיוחד ונותנים בו - בזמן, טעם וריח, צבע וייחוד. חגים המאירים עלינו מטובם ונוטעים בנו אנרגיה חיובית ו"סייעתא דשמיא", מעין המאורע המקורי של החג. וכך גם בחג הפסח, מתעורר האור ההוא שהיה ביציאת מצרים, אור של חירות וגאולה. בחג השבועות מתעורר האור הרוחני שהיה בזמן מתן תורה וחופף עלינו חכמה ודעת וכן בשאר החגים, כל אחד כפי עניינו (על פי פנים יפות, שמות פרק י). זאת ועוד, היהדות רואה בחגים מעין מגדלור רוחני המאיר סביבותיו, או מעין תחנת כוח ה"טוענת" את האדם בכוחות ובאנרגיה חדשים ומסייעת לו "למשוך" את אורו וכוחו של החג, אל ימי המעשה, . וכך מכוחם של החגים - אותם זמנים מיוחדים ומקודשים, יתחדשו וישובו ימי החול... גם אתה גם, אתה תתחדש.

... כחלק מהתחדשות זו, אנו גם מוזמנים לקחת את הרעיונות והמוטיבים (מאפיינים) של החג וליישם אותם בימי החול וכך אכן נעשה במאמר זה. כאשר הקב"ה פוגש את משה במעמד הסנה, הוא אומר לו: "רֵאָה רְאִיתִי - אֶת עֲנִי עָמִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי..." (שמות ג ז). וקשה, מדוע פועל הראיה הינו כפול? תשובה לדבר, נותן רבי נחמן מברסלב, נינו של הבעל שם טוב מייסד החסידות, שנפטר לפני כ- 200 שנה את תשובתו הוא נותן בתורה חסידית מופלאה (ליקוטי מוהר"ן תורה רפב) הבטה רגילה, הייתה מגלה לנו את הפגמים הרבים שיש בעם ישראל ובהתנהגותו במצרים. וממילא היה מתברר כי העם איננו ראוי לגאולה (ו"ח) זאת ועוד, חטאי העתיד של עם ישראל (הידועים לקב"ה, ...) גם בהם יש כדי להטות את הכף לחובה. אולם, הקב"ה הביט והסתכל בעם ישראל בשתי ראיות, בבחינת: "רֵאָה רְאִיתִי". וכך, בצד המבט "הריאלי", "הביקורתי והמחמיר, ישנה גם הבטה ב"עין טובה", המחפשת את "הנקודות הטובות": "...שָׁאֵף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְסַתֵּפֵל רַק עַל הַטּוֹב שֶׁבָּהֶן בְּעַם יִשְׂרָאֵל. (וְאֵינִי מְסַתֵּפֵל עַל הָרַע שֶׁבָּהֶן וְעַל יְדֵי זֶה הֵם רְאוּיִים לְגֵאֻלָּה "שם")

במבט עכשווי גאולתו של עם ישראל ממצרים, התאפשרה רק בזכות "ראה ראיתי". רק בזכות רצונו ויכולתו של הקב"ה להתבונן במציאות לא רק במבט "ריאלי", מפוקח וביקורתי, אלא גם ב"עין טובה", נגאלנו ממצרים. עין טובה המחפשת את ה"נקודות הטובות" בתוך התמונה כולה, מוצאת אותן, מאירה אותן ונותנת להן חשיבות ומשקל ראוי, עד כדי כך שבזכותן התמונה כולה משתנה ומתבהרת ...

בהמשך דבריו, שם קורא לנו רבי נחמן ליישם את נקודת המבט הזאת כדרך חיים. כאשר האדם שופט ובוחר את עצמו, אל לו לעשות זאת בחומרה יתרה, כי הוא עלול להיכנס לדיכאון ולמרה שחורה. עליו לחפש גם ובעיקר את הנקודות הטובות שבו (גם אם אינן מושלמות ו...) בעזרתן למנף את עצמו, "להחיות את עצמו ולשמח את עצמו" ולהשיב לו את בטחונו העצמי. את המבט החיובי הזה, עלינו להפנות לא רק כלפי עצמנו, אלא גם כלפי הסובב אותנו. "ועניין זה לחפש תמיד הטוב שבִּישָׂרָאֵל (בכל אחד ואחד...) וללמד עליהם זכות הוא עניין גבה ועמק מאד מאד". שם וממשיך רבי נחמן ואומר, כי כדי ששליח הציבור בתפילה, יוכל אכן להיות שליח של הציבור כולו, עליו להתחבר אל הציבור... ואת זה הוא יוכל לעשות, רק אם הוא יחפש (וימצא...) בכל אחד ואחד מן הציבור, את הנקודה הטובה שבו ...

בתקופה האחרונה - תקופת הבחירות, שמנו (בדרך הטבע...) את הדגש על המבט הביקורתי. עסקנו בעיקר בכמה "אנחנו" יותר טובים ובכמה השני ו"האחר" הוא ... עכשיו, בימים שלאחר הבחירות ו"אחרי החגים", "הגיע הזמן לחזור לשגרה לשוב וליישם את הסוד והיסוד "של ראה ראיתי" ולתת מקום של כבוד וחשיבות גם ל"עין הטובה" למבט המחפש את הטוב גם אצל "האחר" ומייצר "חיבורים", "וכך בעזרת "עין טובה" ואהבת חינום, נוכל לתקן את אשר חרב בגלל שנאת חינום ולבנות חברה טובה יותר.

כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם (יד, לד) (רבי איסר זלמן מלצר)

יש להבין למה הדגישה התורה בפסוק זה "ארץ כנען אשר אני נותן לכם", ובמיוחד תמוה הלשון "ארץ כנען" דבכל מקום כתיב בקצרה "כי תבאו אל הארץ" מבלי לפרט "ארץ כנען", וכן מה שנאמר "ארץ אחוזתכם" נראה כמיותר שלכאורה היה די לכתוב בפסוק זה "כי תבאו אל ארץ אחוזתכם ונתתי נגע צרעת בביתכם".

אלא הנה בין שבעת העוונות שמנו חז"ל (ערכין טז, ב) שבגינם באים הנגעים הוא גסות הרוח, דהנה בשעה שהאדם משופע בבית פרטי נאה ופרנסה מרווחת, הרי הוא עלול להיכשל במידה מגונה זו של גסות הרוח, וכל זה בא מחוסר שימת לב שבאמת כל מה ברשותו היא בעצם מתנת א-לקים, ועל דרך שנאמר (דברים ח, יב-יג) "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת וגו' ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך וגו'", וכל זאת משום (שם פסוק יז) "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", ולעומתו בא הכתוב (שם פסוק יח) "וזכרת את ה' א-לקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'".

ונראה שעניין זה מרומז גם במקרא כאן לפנינו, והפסוק מתחלק לב' אופנים, בתחילה מדבר הכתוב לכל תושב "כי תבאו", כשזכה להתיישב בארץ ויש לו אחוזת בית נאה משלו עליו להכניע עצמו ולהשריש בלבו "אשר אני נותן לכם לאחוזתה", וזהו "ארץ כנען" לשון הכנעה.

אך אל האנשים הללו אשר חושבים כי זו "ארץ אחוזתכם", ורם לבבם לאמור כי זאת מכוחם ועוצם ידם, להם בא התגמול "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", כי הנגעים באים על גסות הרוח כאמור.

"ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (י"ד, לד) (ערוך השולחן)

וברש"י הק' שהאמורים הטמינו זהב וכו' כל מ' שנה, וע"י שנותן הקירות ימצא המטמוניות. וקשה וכי אין לקב"ה דרך אחרת לתת לישראל מטמוניות אלא ע"י נגעים, ועוד הרי נגעי בתים בא על צרות עין (ערכין טז) שאחד מז' סיבות שבא הנגעים היא צרות עין שאינו רוצה ליהנות אחרים משלו לכן יורד הבית לטמיון והוא ג"כ לא ייהנה מביתו, וא"כ האם בגלל זה החטא עוד ימצא כסף וזהב שטמנו האמוריים? אלא כל זה בא ללמד אותנו שאף שאנו רואים שבאים עלינו ח"ו ייסורים, מכל מקום צריך להאמין שבא מאהבת ה' אותנו ורוצה להחזירנו למוטב, ולבסוף נראה שהכל יתהפך לטובה, וכמו שראינו במכירת יוסף הצדיק שממנה הגיע למלכות וכן בכל צרה וצרה יצא מזה דבר טוב כמ"ש ממכה עצמה ממציא רפואה, והנה אם לא היו חוטאים בצרות עין או באחד מז' דברים שמביא שם בגמרא, כי אז היו מוצאים את המטמוניות ללא שום צער, ועכשיו שחטאו ימצאו ג"כ לבסוף אבל זה יהיה בדרך ייסורים בתחילתו.

"ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (י"ד, לד)

"בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם. לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע - נותן הבית ומוצאן" (רש"י).

אלא שיש להבין: אם נגעי בתים נועדו כדי להעניק לעם ישראל עושר, מפני מה קוראת להם התורה "ונתתי נגע צרעת"? עדיף היה לכתוב שזוהי ברכה.

מבאר בספר 'אמרי שפר': ברכה אמיתית היא כזו שהעושר מגיע בדרך טובה וראויה. מי שנאלץ למצוא עושר בעקבות צרעת, הרי זה עדיין 'נגע'...

מתנת החיים (הרבנית ימימה מזרחי, עלון 39)

כמעט שכחנו שבכלל היה פסח. כל כך הרבה אירועים ודברים עברנו, יום רודף יום והגענו ליום השואה ולימות הזיכרון. ואי אפשר שלא להתייחס לפסח המשונה הזה שעבר עלינו. המיתות המשוונות האלה ששמענו עליהן בחדשות, שלא נדע: אדם נרמס למוות

בהלוויה. ובטביעה ובשריפה ובנפילה ממצוק, ובמצות – אדם שנמחץ במכונה של מצות, וברציחה. אנשים צעירים כל כך. ולעומתם, להבדיל, צדיקים שנפטרו בכזה אורך ימים. כבר התרגלנו לפלא הזה, אורך ימים שכמעט שלא פוגשים אצל מי שאינם גדולי תורה. להיפטר מהעולם בגיל 102, בגיל תשעים – כאילו לנגד עינינו מתגלות המילים כי הם חיינו ואורך ימינו.

כיצד צריך לקרוא את האסונות האלה? הרי חדשות הן תמיד מסר לאמונה שלנו; חדשים לבקרים רבה אמונתך. איזו אמונה אנחנו צריכות להרבות ולחדש בנו מהחדשות המשוונות האלה? ונדמה לי שהקב"ה אומר לנו כמה שבריריים החיים. כל כך קל, לא עלינו, להיפגע. ברמיסה, בנפילה. זה כל כך פשוט. ולעומת שברירות החיים, איזה נס ענק זה, אריכות ימים.

כמה שבריריים הם החיים בין פסח לעצרת (שבועות). חז"ל אומרים לנו שזו המשמעות של מצוות העומר. מקור המצווה הוא בחומש ויקרא: כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה וְהֵבֵאתם את עמר ראשית קצירכם אל ה'ה'. במוצאי יום טוב ראשון של פסח, היו יוצאים המונים לשדות ומניפים למעלה את העומר – ערימה של שעורה בגודל של תינוק קטן ושברירי (לפי ה"חזון איש", בערך ארבעה וחצי קילו). מניפים למעלה ואומרים "ריבוננו של עולם, תציל אותנו מרוחות רעות ומטללים רעים." כי מה קורה בין פסח לעצרת? החיטה כבר מתבשלת וזה זמן שברירי. השעורה הבשילה אבל, מה יקרה עם החיטה? ריבוננו של עולם, שמור עליה מרוחות רעות ומטללים רעים. אם ירד יותר מדי גשם בין פסח לעצרת, היא תהיה לחה מדי ותירקב. אם תהיה שמש קופחת בין פסח לעצרת, היא תתייבש ותישבר. ויקרא כ"ג, י. איכה ג', כג. מן התפילה.

כמה שבריריים החיים: מי אמר שכשזרעים אז צומח? ומי אמר שכשצומח גדלים? ומי אמר שכשגדלים, רוחות רעות וטללים רעים לא יהרסו הכל? וכשתהיי בשלה, מי אמר שיבוא איש עם מגל לגלות אותך, לקטוף אותך, לשאת אותך – בא יבוא בְרָנָה נְשֹׂא אֶלְמָתִיו, ומי אמר שאת תהיי תבואה, תזכי לבוא אל ביתך ולהפוך ללחם חם וטוב עבור איש וילדים? זה כזה נס, אריכות ימים.

שואל הרב הוטנר זצ"ל: פרשתנו כותבת: אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלֶדָה. למה לא כתוב בפשטות "אִשָּׁה כִּי תֵלֵד"? מפני שזה כל כך לא מובן מאליו, ה"תזריע וילדה". מי אמר שכשזרעים, בהכרח יולדים? אתן יודעות איזה מסלול ארוך צריך לעבור תינוק במעי אמו? ואיזה מסלול ארוך עליו לעבור משהוא נולד ...

אורך ימים הוא דבר שצריך להתפלל עליו בכל בוקר ואולי זה מה שמצווים עלינו הצדיקים האלה, הרב הוטנר והרב גריינמן, בפטירתם, כי הם באו בימים. "לבוא בימים" משמעו לומר בכל יום: "יום, אני בא!"

מה היה טקס קצירת העומר? כולם יורדים במוצאי החג הראשון לשדה. הירח במילואו ובהתרגשות גדולה שלושה לויים צועקים: "בא השמש?" וכולם עונים להם: "בא השמש!" ועוד פעם הם שואלים: "בא השמש?" וכולם עונים: "בא השמש!" והמשמעות: וואו. יכול להיות שעוד יום בא? יכול להיות שעוד יום מתחיל? כל יום הוא ספור, מצוות העומר סחה. אל תהא מצוות העומר קלה בעיניך, שבני אדם ישנים על מיטותיהם והקב"ה מזריח את השמש ומנשיב רוח ומוריד גשם, ואיך קרה, ואיך קורה עדין, שהחיטה צומחת?

שכחנו שקיצור ימים הוא טרגדיה לא פחות. הרבי מפיאסצנא, בעל ה"אש קודש" שנרצח בשואה, ממאן להינחם על בנו הצעיר והוא אומר: "אל תגידו לי 'זה היה התיקון שלי'. אל תגידו לי 'הוא היה צדיק וזה העיקר'. הוא מת בקוצר ימים ושנים ואין על זה נחמה כי בתורה כתובות ברכות על אורך ימים ובן אדם אמור לחיות תשעים ומאה שנה ולא למות בקציר חיטים, לא למות בקוצר ימים". הוא מנחם להינחם, כי איננו חבל על דאבדין ולא משתכחין. "משתכחין" משמעו מצויים. אלה שאבדו, כבר לא מצויים פה יותר.

אומר המהר"ל: הזמן הזה מבקש, שנכבד ימים. תלמידי רבי עקיבא לא נתנו כבוד ולפיכך מתו מפסח ועד שבועות ומתו בל"ב ימים ראשונים (הם מתו במשך 32 ימים, עד ל"ג בעומר. (ול"ב – גימטריה כבוד, כי לא נהגו כבוד ובל"ג בעומר, שהוא ח"י אייר, פסקו למות כי "אייר" בגימטריה – אורך. וי"ח – חי. ובל"ג בעומר, מתחיל אורך חיים. וכאשר קיבלו עונשם ל"ב ימים (בגימטריה: כבוד), אז חזר אריכות ימים לעולם.

המילים האלה מופלאות. המהר"ל אומר לנו, שאנחנו צריכות לתת כבוד לאריכות ימים. ולמה אין לנו הערכה כלפי הארכת ימים? כי הושפענו מהפסיכולוגיה המודרנית שמפארת את איכות החיים, הרבה יותר מאשר את אריכות החיים. שלא תטעי, אומר הקב"ה. כל מה אורך ימים בימינה. בְּשִׁמְאוּלָה – עוֹשֵׁר וְכָבוֹד. שאתם קוראים לו "איכות חיים", שזה עושר וכבוד, זה משמאל, כתופעות לוואי. אך אריכות ימים זו ה-ברכה!

בימי ספירת העומר אנו יוצאות יחד למצעד החיים. זה שם הפוך לצעדות המוות האכזריות של הנאצים, שמצאו את ה"פתרון" בסוף המלחמה: למה לבזבז גז, תחמושת ומזון? שפשוט יצעדו בשלג עד שימותו. ומה רואים? שהצועדים נאבקים על כל צעד וצועדים כל צעד. בשביל מה, אנשים? אישה שאיבדה הכול בשואה, את אישה, את ילדיה, את כבודה, הייתה רבנית גדולה בכיסוי ראש וכעת היא עומדת קירחת בשלג, מה את נלחמת על עוד צעד, על עוד פרוסת לחם? "די", אומרת אשת איוב. "עוֹדֵךְ מְחִזִּיק בְּתַמָּתְךָ? בֶּרֶךְ אֶלְקִים וְמַת תִּגִּיד חֵס וְשָׁלוֹם שֶׁאֵין אֶלְקִים וְתָמוּת. מַה הוּא עוֹנָה לָהּ – "כְּדָבַר אַחַת הַנְּבִלּוֹת תִּדְבְּרִי"? והמדרש הנפלא מבאר: "נבילות" – פרח נובל. הרי כולנו ננבל בסוף, כמו הפרחים, איוב אומר לה. אבל האם זו סיבה לנבול לפני הסוף? כל צעד שיש

בחיים האלה, צריך להוקיר ולכבד. רק להבין, שאנחנו במצעד מופלא של חיים. איזה נס זה, להיוולד. איזה נס זה, חיים.

והשאלה הגדולה. פרשיות תזריע-מצורע מדברות על לשון הרע. למה הן מתחילות במילים "אָשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ מה קשורה לידה ללשון הרע? קשורה. כי וְיִלְדָה? "הלשון הרע הכי שכיח, הכי רגיל על לשוננו, רגיל הוא לשון הרע על החיים: "איזה חיים מגעילים. מי צריך חיים כאלה. למה האשה הצדקת שנשרפו שבעת ילדיה, שלא נדע, צריכה לחיות. למה לה חיים". כמה מיילים כאלה אני מקבלת בכל יום" – ימימה, טוב מותי מחיי". הלו, פִּדְבֵר אַחַת הַנְּבִלוֹת תִּדְבְּרִי? כל צעד, כל פסיעה בחיים האלה יקרים כל כך ואיך נזלזל בפסיעה אחת? הצועדים במצעדי המוות ידעו, שכל פסיעה מקרבת אותם לחיים.

למה לספרו על לשון הרע קורא רבי ישראל הכהן מראדין "חפץ חיים"? מפני שהלשון הרע הכי נורא שלנו הוא על עצם החיים. אתם לא חפצים מספיק בחיכם, הוא רומז. חדלו לכם מלדבר לשון הרע על החיים, על ימיכם, על הצעדים שלכם. מי האיש החפץ חיים? אוהב ימים! [...נצח לשונך מרע]

ויהי רצון, שלא נזדקק עוד לתזכורות של מוות של צעירים, של שואה, של הרוגים במלחמות ובפיגועים, של הרוגים במיתות משונות, שבאים להזכיר לנו עד כמה כל צעד בחיים האלה הוא יקר. רק לספור; וְסָפְרָה לָהּ "עמר" בגימטריה – יקר. ויהי רצון שנוקיר את מתנת החיים ונספור כל יום וכל צעד. תמיד.

"ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית".... (יד, לה) (ע"פ לאור הנר)

בספר "אמרי קדש" (עמוד עד) הובא המעשה הבא: רבי אברהם מרדכי מפינטשוב, שהיה גם תלמידו של החוזה מלובלין, היה עני מדוכא. היו לו שלוש בנות שכבר הגיעו לפרקן ולא היה לו כסף לנדוניה, לצרכי נשואים, ומלבושים. בכל פעם שהיה נוסע לרבו ללובלין, הייתה אשתו מדברת על לבו ששייח את דאגתם לפני רבו הקדוש, אבל בכל פעם שהיה בא לפני החוזה - היה שוכח את עצת אשתו ולא מזכיר כלל את מצבו הקשה. פעם אחת, נמלכה אשתו הרבנית ונסעה גם היא לובלינה אחרי בעלה, מבלי להגיד לו. כשנפגשו שניהם בבית מדרשו של החוזה מלובלין, הוכרח כבר ר' אברהם מרדכי לשפוך את מרי שיחו לפני רבו. אמר לו החוזה: "מדוע לא אמרת לי דבר עד הנה"? השיב לו ר' אברהם מרדכי: "חשבתי שהרבי ברוח קדשו יודע מעצמו את אשר אתי". "לא כן", השיבו החוזה, "הנה בנגעי הנפש כתוב בתורה 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן ... וראה הכהן את הנגע', כלומר הכהן בעצמו יראה את הנגע מיד מבלי שייגידו לו, אבל בנגעי בתים כתוב 'ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית'. מכאן ש'בנגעי בתים', כלומר בצרכי הבית, צריכים לומר ולא לסמוך שהכהן ידע מכך בעצמו..."

"כנגע נראה לי בבית" (יד, לה) (שבט סופר)

יש לדקדק מדוע אומר נראה לי 'בבית' ולא אומר 'בביתי', ויש לומר דהנה אמרו חז"ל (יומא יא) נגעי בתים באים על צרות עין שלא רצה שייהנו אחרים מביתו, וזה שדייקה כאן התורה 'ובא אשר לו הבית' שהוא חושב שהבית רק שלו לעצמו ולא ליהנות אחרים ומטרת הקב"ה הוא לחנכו כי לה' הארץ ומלוואה, והוא רק מחזיק פיקדון אצלו ואינו בעליו, ואם יחשוב כך אז יהיה מטיב לאחרים, בודעו שה' עושה עמו לחם חסד שהפקיד בידו רכוש זה, לכן בבואו אל הכהן יאמר 'כנגע נראה לי בבית' ולא בביתי, כי אין הבית שלי אלא של הקב"ה ואז יחזור וייהנה אחרים מהנכסים.

להבין את השפה (ניצוצות)

סיפור נפלא מסופר בהגדה הנפלאה, "הגדת החפץ חיים": מעשה ביהודי תושב סין שעסק בעסקי יבוא. לרגל מסחרו נסע לאירופה, ואיך אפשר בלא לסור לעיירה ראדין ולהתברך מפי ה"חפץ חיים"? בא, והציג עצמו. אורו פני הצדיק, ושאל: "מה נשמע בסין?" נאנח וסיפר שהיהודים מתי מעט, הקהילות קטנות ואין מדריך ורב, מורה הוראה ושוחט ... נענה הצדיק: "צרת רבים היא בתקופתנו! שומע אני זאת מיהודים בצפון אמריקה ובדרומה, בדרום אפריקה ובאוסטרליה. ניסיון קשה הוא, אך ניתן לעמוד בו. עבורכם חיברתי את ספרי "נדחי ישראל" ... קחהו במתנה, תלמד ותלמד אחרים! ומה עוד נשמע בסין?" תמה לשאלה. סיפר שסכר ענק נפרץ, והציף בקעה רחבת ידיים. הטביע כפרים והשחית יבול. אלפים טבעו, מאות אלפים איבדו קורת גג... וה"חפץ חיים" מזדעזע, ומתעניין בכל פרט. איי, מידת הדין מתוחה!... העז ושאל: "רבי, מה לנו ולהם?! ענהו ה"חפץ חיים": "אילו היה משהו מציב ארגז בכיכר העיר בוורשה, בירת פולין, עולה עליו ומתחיל לנאום באידיש, למי היה מכוון דבריו?" ענה האיש: "ליהודים, ודאי!" "מדוע", חקר ה"חפץ חיים", "הלא מיעוט הם בעיר הגדולה?" "אכן", אישר האיש, "אבל רק הם מבינים את השפה" ... "בדיוק כך!" התלהב ה"חפץ חיים". "אסונות אלו הם איתות מן השמים. אבל למי מאותתים הם? רק למי ש'מבין את השפה ... מה מבינים הסינים באיתותי מידת הדין המתוחה? מכוונים הם אלינו, כדי שנשוב בתשובה. אבל כיצד נדע עליהם? מסובבים שיהודי מסין יגיע לאירופה, ויבוא לראדין, ויספר. כדי שנפיק את הלקח, ונשוב בתשובה מבעוד מועד ..."עבורנו, דאגו למידע שוטף עדכני וזמין, מדווחים בשעת אמת. מקרבים את האימה. כדי שלא נצטרך לחוותה על בשרינו חלילה. כדי שנפיק לקח ממקריהם של אחרים, ונגע לא יקרב באוהלינו. כדי שנשוב לבוראנו, "מרום וקדוש, פועל גבורות עושה חדשות, בעל מלחמות זורע צדקות, מצמיח ישועות" במהרה בימינו, אמן!

ורחץ את בשרו במים (סיפורי צדיקים)

מסופר: הרה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א ערך פעם ביקור גומלין, אצל רבה של ירושלים ת"ו הרה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א, ולא מצאו בביתו. התנצלו בני הבית בפני הגאון, וסיפרו לו כי רבי יוסף חיים הלך לטבול במקווה, ומיד יחזור. כי סוחר ישמעאלי שעמד בקשרי מסחר עם אחד מבניו, ביקר זה עתה בביתם, ומפני דרכי שלום הושיט לו מורנו את ידו בברכה נימוסית, ומיד לאחר מכן הלך לטבול במקווה. עם שובו של רבי יוסף חיים, שמח מאד לפגוש את רבי איסר זלמן בביתו, בתוך שיחתם שאל רבי איסר זלמן את רבי יוסף חיים על ענין טבילתו במקווה לאחר שנתן שלום לגוי. השיב רבי יוסף חיים: ידוע פסיקתם של חז"ל, לגבי גר שנתגייר: "מל ולא טבל, אינו גר, עד שימול ויטבול" (יבמות מ"ו ע"א). כלומר, שאפילו אם הגר מל עצמו לשם גרות אינו נעשה יהודי עד שיטבול, כי הטבילה היא המשלימה את תהליך הגרות. הרי הדבר קל-וחומר: אם הטבילה במקווה, בכוחה לעשות מגוי, יהודי, על אחת כמה וכמה, שהיא עושה מאדם שהוא כבר יהודי, יהודי יותר מעולה ומשופר, ומעלתו משובחת אחרי הטבילה מאשר לפני הטבילה.

חידון לפרשת מצורע

1. מיהם שני האנשים שמסופר עליהם בתורה שלקו בצרעת?

בפרשת שמות, בתיאור הסנה הבוער, מסופר שידו של משה לקתה לזמן קצר בצרעת (שמות ד ו). בפרשת בהעלותך, מרים לקתה בצרעת משום שהיא דיברה לשון הרע על אחיה משה (במדבר יב י).

2. אילו שלושה פריטים הקשורים בטיהור הצרעת משמשים גם לתהליך טהרתו של טמא מת (מי שבא במגע עם מת) כמתואר במדבר יט ו?

בהליך טהרת הצרעת משתמשים בעץ ארז, אזוב וצמר הצבוע בתולעת שני (ויקרא יד ד). בפרשת חוקת, תהליך הטהרה של טמא מת דורש אף הוא את השימוש ברכיבים אלה, בנוסף לאפר פרה אדומה (במדבר יט ו).

3. איזה דבר דומם מתואר בפרשה זו כ"חי"? על מה עוד כתוב בפרשה שהוא צריך להיות חי?

א. המים שמשתמשים לטהרת המצורע חייבים להיות "מים חיים" הנובעים ממעין טבעי (ויקרא יד ה). ב. המצורע חייב להביא כקרבן "שתי ציפורים חיות" (יד ד).

4. איזו פעולה, שבדרך כלל אסורה, היא חלק מהתהליך טהרת המצורע?

בדרך כלל, אסור לאדם לגלח את כל שערות גופו, שכן הוא עלול לעבור בכך על איסור גילוח פאות הראש והזקן (ויקרא יט כז). בגילוח שיער הגוף יכולה להיות גם

עבירה על "לא ילבש" – שאוסרת על גבר לעשות מעשי נשים, כמו הסרת שיער הגוף (דברים כב ה עם רש"י). למרות זאת, טהרת המצורע כוללת גילוח שיער כל הגוף (ויקרא יד ט).

5. אילו חלקי גוף מופיעים בפרשה זו, אך אינם מופיעים בשום מקום נוסף בתורה?

המצורע, כחלק מטהרתו, חייב לגלח את כל שערותיו כולל גבות עיניו (ויקרא יד ט). הגבות אינן מוזכרות באף מקום נוסף בתורה.

6. א. אילו שלוש אותיות יוצרות פועל וצבע ששניהם מוזכרים בפרשה זו? ב. באילו שני מקומות נוספים בתורה מוזכר פועל זה?

א. התורה דנה מה ההשלכות במקרה שאדם בטומאת זב יורק על אדם אחר (ויקרא טו ח), ומשתמשת בנטיית הפועל "ירק" לתיאור היריקה. בהמשך, מסבירה התורה ששקעורורית ירקרקת בקיר עלולה להעיד על צרעת הבית (ויקרא יד לז). ב. בשני מקומות נוספים בתורה מוזכרת יריקה: בפרשת בהעלותך, ה' מסביר שכפי שכאשר אב נאלץ לירוק בפניו בתו היא ודאי תתבייש שבעה ימים, כך מרים צריכה להיענש בצרעת ולהיות מבודדת במשך שבעה ימים (במדבר יב יד). בפרשת כי תצא, כחלק מתהליך החליצה, האלמנה צריכה לירוק בפני אחי בעלה המנוח (דברים כה ט).

7. איזו ארץ מוזכרת בפרשה זו?

בפרשה זו מוזכרת ארץ כנען - צרעת הבתים יכולה להופיע אך ורק בארץ כנען (ויקרא יד לד).

חידון אב לפרשת מצורע

שאלות

א. אחד הצבעים של קירות הבית שמעידים שהם נגועים בנגע הצרעת. כאשר הן

ב. מערבת

ג. המטהר מן הצרעת צריך לגלח את שער ראשו, שער זקנו ואת _____

ד. עני

ה. נסתם, נסגר

ו. אני אתן

ז. אחת מן הטמאות היוצאות מגופו של אדם, שפרשת מצרע דנה בהן, היא טמאת

ח. כאשר הזב נטהר מטמאתו הוא רוחץ את בשרו במים _____

ט. הרוצה לטהר עצמו מטמאת צרעת לוקח שתי צפורים חיות _____

- י. יָגֵרֵד
 כ. לְאַחֵר שְׁנֵטְמָא, טוֹבְלִים אוֹתוֹ בְּמִקְוֶה וְהוּא טָהוֹר לְגִמְרֵי עִם הָעָרֵב שְׁמֹשׁוּ
 ל. בְּעֵינֵן זֶה הַדֵּל וְהַעֲשִׂיר הַמְטָהֲרִים שְׁוִים, שְׁשִׁיָּהֶם מְבִיאִים _____
 מ. בְּבִתִּים יִכּוֹלָה לִהְיוֹת צָרַעַת _____
 נ. הַשֵּׁם אוֹמֵר שְׁכַאֲשֶׁר יָבוֹאוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ הוּא יִתֵּן לָהֶם _____
 ס. הַמְטָהֵר צָרִיךְ לְצַרֵּף לְקִרְבָּנוּ גַם _____
 ע. בֵּין הַדְּבָרִים שְׁמִשְׁמָשִׁים לְטָהֳרַת הַמִּצְוָה
 פ. הַכֹּהֵן הַמְטָמֵא אֶת הַבֵּית יוֹצֵא מִן הַבֵּית אֶל _____
 צ. בֵּית שֵׁשׁ בּוֹ נִגַּע צָרַעַת מִחֻטָּאִים אוֹתוֹ בְּשִׁתִּי _____ וְעַץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאַזּוּב
 ק. הָאֲשָׁם _____ כִּמוֹ הַחֻטָּאֵת
 ר. מִפְּרִישׁ רִיר
 ש. שׁוֹקְעוֹת בְּמִרְאֵיהֶן
 ת. הַפְּרָשָׁה עוֹסֶקֶת בְּ_____

הַתְּשׁוּבוֹת לְחִידוֹן אֵב פִּרְשֵׁת הַמִּצְוָה

- א. אֲדַמְדַּמְת
 ב. בְּלוּלָה
 ג. גְּבוּלוֹת עֵינָיו
 ד. דָּל
 ה. הֶחֱתִים
 ו. וְנִתְּתִי
 ז. זָב
 ח. חַיִּים
 ט. טָהוֹרוֹת
 י. יִקְצַע
 כ. כָּלִי עֵץ
 ל. לֵג שָׁמֶן
 מ. מִמְּאָרֶת
 נ. נִגַּע צָרַעַת
 ס. סִלַּת
 ע. עֵץ אֶרֶז

פ. פֶּתַח הַבַּיִת

צ. צִפּוּרִים

ק. קֹדֶשׁ קְדָשִׁים

ר. רָר

ש. שְׁקֵרוֹת

ת. תּוֹרַת הַמִּצְוָה